

Utredning angående Svenska kyrkan i utlandets verksamhet i Schweiz med näraliggande områden

Härmed överlämnas enligt uppdrag den bifogade utredningen av Svenska kyrkan i utlandets verksamhet i Schweiz med näraliggande områden.

Alingsås den 7 oktober 2019

Per Eckerdal, biskop em.

Innehållsförteckning

1. Sammanfattning	4
2. Uppdrag och tillvägagångssätt	5
3. Bakgrunden	7
4. Församlingarna idag	9
4.1 Landet	
4.2 Församlingarna	
4.2.1 Församlingen i Lausanne-Genève-Bern	
4.2.2 Församlingen i Zürich-Basel	
4.3 Församlingarnas ekonomiska situation	
4.3.1 Den lokala ekonomin	
4.3.2 SKUT och det ekonomiska bidraget till Schweiz	
4.4 Församlingarnas ekumeniska kontakter och BELK	
5. Inför församlingarnas framtid	26
5.1 Övergripande målsättning	
5.2 Ett flertal lokala centra	
5.3 Förskjutning i riktning mot Zürich	
5.4 Förändringar hos målgruppen	
5.5 Lokalt engagemang och gudstjänstlivets koppling till lokal grupp	
5.6 Tidigare församlingsstruktur som grund för konkurrens	
5.7 Stora evenemang och "små" gudstjänster	
5.8 Kommunikation och sociala media	
5.9 Diakontjänster	
5.10 Hållbar ekonomi	
5.11 Församlingslokalen i Lausanne	
5.12 Fondtillgångar	
6. Alternativ för framtiden	35
6.1 Fyra alternativa organisationsmodeller	
6.2 Kommentarer till modell A-D	
6.3 Ekonomiska effekter av förslagen	

7. Överväganden och förslag

40

7.1 Förslag till beslut

7.2 Överväganden

7.3 Utredningens förslag

Anm.1 I den löpande texten anges för läsbarhetens skull inte alltid församlingarnas fullständiga namn utan ofta bara den förkortade formen Lausanne respektive Zürich. I dessa fall bör det stå klart av sammanhanget att det är respektive församling som avses och inte bara den enskilda staden.

Anm.2 Vid valutakonvertering mellan CHF och SEK i historiskt material används kursen vid bokslutsdatum 2018-12-30 som var 9,12. Vid aktuellare siffror än bokslutet 2018 används kursen 2018-08-30 som var 9,91. I det senare fallet anges detta, antingen vid uppgiften ifråga eller i anslutning till avsnittets rubrik.

1. Sammanfattning

Utredningens uppdrag har varit att genomlys Svenska kyrkan i utlandets verksamhet i Schweiz med näraliggande områden och se över hur verksamheten bör bedrivas på ett hållbart sätt i framtiden. Enligt direktiven ska ett antal alternativa förslag presenteras för den framtida organisationen av arbetet i Schweiz.

Utredningen har kartlagt bakgrund och nuläge för dagens två utlandsförsamlingar i Schweiz, Lausanne-Genève-Bern och Zürich-Basel (kapitel 3-4). Ur detta material lyfts ett antal faktorer fram som har betydelse när det gäller att formera församlingarnas framtida organisation (kapitel 5). I kapitel 6 presenteras fyra alternativa modeller för den framtida organisationen och i kapitel 7 presenterar utredningen sina samlade överväganden och förslag till beslut. Ett antal förslag läggs fram som är oberoende av vilken framtida organisationsmodell som Rådet för Svenska kyrkan i utlandet väljer att fastställa. Därtill föreslås att Rådet fastställer ett inriktningsbeslut som avser den framtida organisationsformen.

Mot bakgrund av det material som redovisats och de överväganden som gjorts förordar utredningen att Rådet beslutar att inriktning ska vara att genomföra den organisationsmodell som benämns modell C och som innebär att verksamheten i Schweiz organiseras som 1 sammanslagen fristående församling med 3 utsända tjänster, två präster och en pedagog alternativt diakon med pedagogisk kompetens.

Utredaren finner sammanfattande att denna modell bäst balanserar de förutsättningar som ligger i en efterhand försvagad sammantagen församlingsaktivitet, en försvagad ekonomisk bas, den decentraliserade karaktären av medlemmarnas bosättning och verksamheten i Schweiz, en långsam men kontinuerlig förskjutning österut av svenskars bosättning och därmed verksamhetens tyngdpunkt och ett tveksamt sammantaget behov av två diakontjänster. Däremot bedöms att det finns ett behov av en tredje tjänst, pedagog eller diakon med pedagogisk kompetens. Utredaren menar att den förordade organisationsmodellen är det bäst balanserade alternativet som dessutom ger handlingsfrihet i framtiden.

Modellen innebär besparingar för såväl den lokala ekonomin som för Svenska kyrkan i utlandet. Vissa beräkningar av besparingseffekten redovisas.

2. Uppdrag och tillvägagångssätt

I protokollet från sammanträde med Kyrkostyrelsens Råd för Svenska kyrkan i utlandet 2018-12-01 antecknades beträffande SKUTs verksamhet i Schweiz:

Ledningen för Svenska kyrkan i utlandet önskar en utredning angående verksamheten för att belysa synergieffekter med nya arbetsätt och en förutsättningslös genomlysning av alternativ för verksamhet, personal, ekonomi och lokaler för församlingarnas framtida verksamhet, och också ta i beaktning närliggande församlingar i andra länder.

Rådet beslutade därvid följande:

Att uppdra till avdelningen för Svenska kyrkan i utlandet att inleda en utredning angående Svenska kyrkan i utlandets verksamhet i Schweiz med närliggande områden. Utredningen syftar till att se över hur verksamheten bör bedrivas på ett hållbart sätt i framtiden och ligga till grund för Rådets kommande beslut.

Avdelningschef Rickard Jönsson uppdrog i januari 2019 åt mig att genomföra utredningen. Enligt överenskommen planering skulle huvuddelen av utredningsarbetet ske under september-oktober 2019. Inför uppdraget förtydligade avdelningschefen att utredningen bör presentera ett antal alternativ för den framtida organisationen av arbetet i Schweiz. Minst ett alternativ ska utgå från en kostnadseffektivare form än idag och alternativen ska utformas så att de kan ligga till grund för beslut i frågan.

För att genomföra uppdraget har jag utnyttjat tillgängligt skriftligt material såsom församlingsordningar, församlingsinstruktioner, verksamhetsöversikter, bokslut, statistik mm. Det finns också en skrift publicerad som ger en värdefull beskrivning av församlingarnas historiska framväxt fram till 2011.¹ Jag har vidare samtalat med församlingarnas kyrkoherdar Marcus Heutmann och Magnus Nordström², kyrkorådsordförandena Marianne Ödman och Anna Tengå, i de närmaste alla övriga ledamöter och ersättare i de båda kyrkoråden, diakonerna Evelin Heutmann och Siv Rang och ekonomen/administratören Cecilia Nilsson i Zürich samt några övriga församlingsmedlemmar. Merparten av dessa samtal har skett på plats i Schweiz vid besök i Zürich, Bern, Lausanne och Genève³ och i några fall dessutom i Uppsala. Jag har också haft tillfälle att

¹ Svenska kyrkan i Schweiz, 50 år 1961 – 2011. En historisk kavalkad i tre delar – de första 20 åren; SKUT tar över och 2000-talet, <https://www.svenskakyrkan.se/lausanne/kyrkan-50-ar---1961-2011>.

² Samtidigt som utredningen genomförts har byte på de båda tjänsterna i Zürich skett under sommaren 2019. Av den anledningen är det främst med den avgående kyrkoherden och den avgående diakonen jag har fört samtal när det gäller Zürich.

³ Besök i Schweiz under veckan 2-6 september 2019.

samtala med ambassadrådet Jenny Egermark på Svenska ambassaden i Bern. Jag har samtalat med de tidigare kyrkoherdarna i Zürich Per Ola Bohlin och Sören Trygg och i Lausanne Per Harling och Lars Parkman. Jag har också överlagt med biskop Thomas Petersson samt med Rickard Jönsson och Johanna Holmlund Lautmann från SKUT i Uppsala. Vid besöket i Schweiz har jag kunnat besöka församlingslokalerna i Zürich respektive Lausanne samt några av de kyrkor församlingarna använder: Martin Luther-kirche i Zürich (Evangelisch-Lutherische Kirche Zürich), S:t Ursula i Bern (anglikanska kyrkan) och kapellet S:t Léger i Genève (reformerta kyrkan). Jag har sett den fyrarumslägenhet som församlingen i Zürich hyr ett par våningar upp i samma fastighet som församlingslokalerna samt sett läget för de båda rum man hyr i våningen under. Jag har också sett den nuvarande kyrkoherdebostaden väster om Lausanne.

Respektive kyrkoherde och kyrkorådsordförande m fl på plats har givits möjlighet att faktagranska kapitel 3 och 4.

3. Bakgrunden

Historiskt sett brukar tre olika inflöden anges till det som idag är Svenska kyrkan i utlandet, SKUT. Äldst är de sju församlingar där prästen följde med som svensk ambassadpredikant: Paris 1626, London 1710 samt Köpenhamn, Berlin, Oslo, Helsingfors och Buenos Aires under 1900-talets två första årtionden. Nästa inflöde utgörs av sjömansmissionen eller sjömanskyrkan som etablerades från 1870-talet och framåt. Det tredje och senaste inflödet är etableringen på turistorter som uppstod med charterturismen med början på 1960-talet.

Svenska kyrkans närvaro i Schweiz har dock inte tillkommit inom ramen för någon av dessa utvecklingsflöden. Istället utgick initiativet bakom församlingarna i Schweiz från personligt engagerade svenskar bosatta på plats, förstärkt av medarbetare på de växande ekumeniska organisationerna i Genève efter andra världskriget, Kyrkornas världsråd (WCC) och Lutherska världsförbundet (LWF). De första svenskspråkiga gudstjänsterna började firas 1951 med stöd från den tyska lutherska församlingen i Genève. Det skedde någon gång i månaden med hjälp av präster från WCC och LWF. Ett gemensamt engelskt-skandinaviskt kyrkoråd bildades 1955, men fortfarande med koppling till den tyska lutherska församlingen som juridisk plattform. 1961 anställde den "skandinaviska gruppen" Lennart Söderström som sin första präst. Han började sin tjänstgöring med att leda en svensk gudstjänst den 17 september 1961. Denna dag räknar man som den svenska församlingens "egentliga födelsedag". 1965 bildades ett renodlat svenskt kyrkoråd i Genève, men alltjämt bevarade man en formell anknytning till den tyska lutherska kyrkan i Genève.

Alltifrån 1960-talet bildades också församlingar och tillkom kyrkoråd i Lausanne (61), Bern (61), Zürich (67), Lugano (69) och senare Basel (88). Vissa gudstjänster började firas i Zug (74), en mindre stad söder om Zürich med många svenskar. Verksamheten utvecklades vidare och församlingar bildades också i Italien: Milano (68) och Rom (69). En begränsad period hade man också vissa gudstjänster i Torino. I Österrike tillkom Wien (73).

När verksamheten, som emanerade från den "svenska gruppen" och sedermera svenska församlingen i Genève, utvecklades på detta sätt skapade man 1968 begreppet *regionalkyrka*. Regionalkyrkan kan beskrivas som ett geografiskt samverkansprojekt som inom sig rymde de olika pastoraten och församlingarna med sina kyrkoråd i Schweiz, Italien och, för en kortare tid, Österrike. Ett regionalråd, ursprungligen med ärkebiskopen som ordförande, tillkom som verkställande organ och en gemensam fond skapades som skulle stödja ekonomin i de ingående församlingarna. Regionalkyrkans årsmöte kan karaktäriseras som regionens beslutande organ och utsåg regionalrådet. Ledande präst/kyrkoherde kallades regionpastor. Senare reducerades omfattningen av regionalkyrkan till församlingarna inom Schweiz.

Tiden som "fri skapelse" för svenska församlingen i Genève med avläggare avslutades 1982 när utlandsförsamlingarna inlemmades i det nyskapade Svenska kyrkan i utlandet, SKUT.

Regionalkyrkoorganisationen för församlingarna i Schweiz behölls dock fram till 2009 när den upphörde och den västra och östra delen delades till två olika enheter med skilda ekonomier. Hösten 2010 slogs de båda församlingarna Zürich och Basel samman till en församling, Zürich-Basel församling och våren 2012 slogs de tre församlingarna i den västra och centrala delen samman till församlingen Lausanne - Genève – Bern.

De tidigare årsmötena för regionalkyrkan ersattes från 2009 av ett årligt "inspirationsmöte" gemensamt för de båda församlingarna. Från årliga möten har dessa glesats ut till ett möte vartannat år, numera enligt uppgift med ett inte alltför stort deltagande.

4. Församlingarna idag

4.1 Landet

Schweiz har ungefär 8,5 miljoner invånare⁴. Landet är en förbundsstat, en sammanslutning av 26 kantoner. Kantonerna har visst självstyre och viss lagstiftning varierar mellan de olika kantonerna. Det kan exempelvis gälla avdragsrätten för gåvor vilket har bäring på frågan om medlemsavgifter eller gåvor som finansieringsform för församlingarna. Språkmässigt finns fyra nationella språk, franska, tyska, italienska och rätoromanska. I stora drag kan man säga att västra delen av landet är franskspråkig. Det gäller exempelvis kantonerna Genève och Vaud (Lausanne). Att den norra och centrala delen av landet mestadels är tyskspråkig, exempelvis kantonerna Bern, Luzern, Zürich, Zug och Schaffhausen (Basel). Att den södra delen är italienskspråkig. Det gäller kantonen Tessin där Lugano är beläget. Landet är uppdelat i reformerta och katolska kantoner. Alla skolbarn som inte är katoliker undervisas i skolans religionsundervisning i reformert lära.

Enligt officiell schweizisk statistik⁵ fanns det 2018 ca 8 200 svenska medborgare i landet, en ökning med drygt 300 personer sedan året innan, och om man dessutom räknar med personer med dubbelt medborgarskap är den svenska ambassadens bedömning att det rör sig om mellan 10 000 - 15 000 personer. Siffran är osäker och andra bedömningar ligger i spannet 15 000 – 20 000 personer. Dessa är huvudsakligen bosatta i och kring Zürich, men också i västra delen av landet i Genève och i kantonen Vaud (norr om Genève sjön). Svenskt näringsliv har en koncentration i området kring Zürich och den svenska handelskammaren har sitt säte i Zürich. Svensk läkemedelsindustri finns etablerad i Baselområdet. Enligt ambassaden är trenden att antalet svenskar i västra delen av landet minskar medan det ökar i östra delen och att det sammanlagda antalet svenskar i landet ökar.

Den svenska ambassaden ligger i Bern. Svenska konsulat finns i Lugano, Vaduz (Lichtenstein) och Zürich och en ständig representation finns vid de internationella organen i Genève. Tidigare konsulat i Lausanne och Genève har nyligen stängts, konsulatet i Genève dock bara tills vidare.

Flertalet av de svenskar jag mötte vid mitt besök är varaktigt bosatta i Schweiz, många av dem med en partner som är schweizare eller av annan utländsk härkomst. Många av dem församlingarna har kontakt med utgörs av denna grupp. Svenska studenter finns enligt ambassaden främst vid de tekniska universiteten i Lausanne (EPFL) och i Zürich (ETH). Svensk skidturism förekommer främst i den franska delen, men också i andra delar av landet. Schweiz har svårt att hävda sig gentemot Frankrike och Österrike, inte minst på grund av den höga kostnadsnivån i landet.

⁴ Fakta från Utrikesdepartementets landspresentation av Schweiz, www.regeringen.se

⁵ Uppgifter från Bundesamt für Statistik, Schweiz.

Hösten 2019 har Schweiz registrerat två kryptobanker, vilket enligt ambassaden skulle kunna attrahera en ny grupp svenska specialister. Bland annat etablerar Facebook en sådan verksamheten i Genève.

Storleksmässigt är Schweiz jämförbart med en yta som Skånes och Smålands tillsammans. Järnvägsförbindelserna är väl utbyggda och även vägar mellan de större städerna. Följande ungefärliga restider gäller för tåg. För bil får man räkna med något längre restider.

Från Genève till

Lausanne	45 min	Bern	1,45 tim
Zürich	2,45 tim		

Från Lausanne till

Bern	1,10 tim	Verbier	2,15 tim
Zürich	2,15 tim		

Från Zürich till

Zug	20-30 min	S:t Gallen	1 tim
Bern	1 tim	Basel	1,05 tim
Magstatt (F)	1,5-2 tim	Freiburg (Ty)	2 tim
Lugano	2,15 tim	Genève	2,45 tim

4.2 Församlingarna⁶

4.2.1 Församlingen i Lausanne – Genève – Bern

Pastoratet med tre församlingar ingick fram till 2009 i Regionalkyrkan i Schweiz. 2012 slogs pastoratets tre församlingar Lausanne, Genève och Bern ihop till en församling, Lausanne-Genève-Bern församling. Verksamhets- eller ansvarsområdet för församlingen gäller svenskar i västra Schweiz och angränsande delar av Frankrike ("kantonerna Vaud, Genève, Bern, Solothurn, Jura, Neuchâtel, Fribourg, Valais samt näraliggande området i Frankrike, inklusive den franska alpvärlden"). Ansvaret gäller bosatta eller för kortare tid vistande personer som tillhör Svenska kyrkan eller på annat sätt har anknytning till Sverige.⁷

⁶ Om inte annat anges används vid valutakonvertering kursen vid bokslutsdatum 2018-12-31 som var 9,12. När uppgifterna gäller aktuella ("pågående") kostnader/intäkter används kursen per 2019-08-30 som var 9,91.

⁷ Församlingsordning 2012 §2.

Medlemmar: Församlingen har inte något medlemsregister och tar inte upp någon medlemsavgift. Istället för medlemsregister hänvisar man till adressregistret för utskick av församlingens kyrkblad. Registret omfattar för 2018 ca 1400 hushåll enligt verksamhetsöversikten. Det är samma antal som uppgivits under hela perioden 2013-18, vilket ger en osäkerhet över uppgiftens tillförlitlighet. Rimligtvis borde vissa förändringar skett under femårsperioden.

Istället för medlemsavgift uppmanar man till frivilligt gåvogivande och dessutom till en "frivillig avgift" där man föreslår ett årligt bidrag med 100 CHF (991 SEK, kurs 9,91) för enskild person och 200 CHF (1 982 SEK, kurs 9,91) för en familj.

Kyrkostämman: I den senaste tillgängliga församlingsordningen anges att röstberättigade är "inom församlingen boende medlem, som har fyllt 16 år och ej är omyndigförklarad". Som framgått ovan finns det en otydlighet i församlingens medlemsbegrepp eftersom man inte för något medlemsregister och har satt medlemsavgiften till 0. Adressregistret förefaller vara en osäker grund för att definiera tillhörigheten till församlingen. Vid den senaste kyrkostämman deltog enligt uppgift omkring 30 personer.

Kyrkoråd: Församlingen har ett kyrkoråd med 12 valda ledamöter samt kyrkoherden. Kyrkorådet har 8 ersättare. I informationen på församlingens hemsida framgår vilka som är ordinarie resp. ersättare i kyrkorådet. I uppställningen på hemsidan kan noteras att ledamöterna är grupperade utifrån de före detta tre församlingarna, vilka man ibland benämner som "delförsamlingar" av Lausanne – Genève – Bern församling. Som konsekvens kan man av uppställningen få intrycket att det även är tre "delkyrkoråd".

Tjänster: I församlingen finns en kyrkoherde och en diakon som utsända tjänster från SKUT. Nuvarande tjänsteinnehavare tillträdde 2016. Som platsanställda finns en timanställd kanslist (6 tim/vecka eller 15%) och en ekonomiansvarig (7 tim/vecka eller 17%). Ett antal musiker anlitas och arvoderas vid olika gudstjänster.

Lokaler, fastigheter: Fast förhyrda lokaler finns enbart i Lausanne och inrymmer verksamhetslokaler och församlingsexpedition. Lokalen ligger centralt placerad i staden i en modern kontorsfastighet på Av de Cour 32. Hyreskontraktet för den förhyrda lokalen löper på 5 år med ett års uppsägningstid. Nuvarande kontraktperiod har sista uppsägningsdag 30 oktober 2020 för uppsägning per den 30 oktober 2021. Om kontraktet ej sägs upp sker automatisk förlängning med en ny femårig kontraktperiod. Den årliga grundhyran är 50 400 CHF (499 264 SEK, kurs 9,91). En protokollförd diskussion kring de höga hyreskostnaderna med förslag på alternativa lösningar har förts i kyrkorådet åtminstone sedan 2015, dock utan att andra beslut fattats än att undersöka frågan. En prästbostad förhyrs väster om Lausanne, en souterränglägenhet i en större villafastighet. Årshyran uppgår till 36 000 CHF (356 760 SEK, kurs 9,91).

Lokaler för gudstjänster och annan verksamhet på övriga orter hyrs eller lånas för de tillfällen de används.

Omsättningen enligt församlingens bokslut var 2017 ca 191 000 CHF (1 741 920 SEK) och 2018 ca 165 000 CHF (1 504 800 SEK). Se vidare den ekonomiska analysen.

Församlingens verksamhet

Gudstjänster: Gudstjänst firas i Lausanne 2 söndagar/månad (Eglise du Prieuré, Pully), i Genève 3 söndagar/månad (St. Léger) och i Bern 1 vardagskväll/månad (St. Ursula). Vid vissa speciella tillfällen kan gudstjänsterna vara mycket välbesökta såsom julgudstjänsten i Lausanne med 40-60 deltagare, adventsgudstjänst i Genève med ca 90 deltagare, advents- och luciagudstjänst i Bern (i samarbete med ambassaden) med ca 350 deltagare. I det övriga "vanliga" gudstjänstlivet är det färre som deltagit. I Lausanne redovisades enligt det statistikunderlag från 2018 jag har till mitt förfogande mellan 9 – 22 deltagare (i genomsnitt 14), i Genève mellan 8 – 22 (i genomsnitt 15). I Bern deltog i församlingens egna gudstjänster 10 – 23 deltagare (i genomsnitt 14), men om man även räknar in två gudstjänster som firades i ekumeniskt samverkan blev motsvarande antal mellan 9 och 52 deltagare (i genomsnitt 22). I Verbier firas en gudstjänst den 23 december och en gudstjänst på påskafton. Dessa brukar enligt uppgift vara välbesökta.

Kyrkliga handlingar firades i församlingen under 2018 i form av 4 dop, 1 konfirmation, 1 vigsel och 4 begravningsgudstjänster.

Barnverksamhet: Underlaget i Lausanne har minskat vilket gjort att barntimmar för de äldre barnen har upphört. Föräldra-/barnträffar hålls i Lausanne där man träffas 1-2 torsdagseftermiddagar per månad i församlingshemmet och i år fått kontakt med en ny familj. I Genève träffas man 1 lördag per månad i Svenska internationella skolan. Deltagandet fluktuerar kraftigt och de sista frivilliga ledarna har slutat i höst, bl.a. på grund av att deras egna barn nu blivit större. I Bern nådde man under 2018 två nya familjer i en nystartad månatlig föräldra-/barngrupp som möts i S:t Ursulas församlingslokaler.

Konfirmandundervisning: Diakonen har ansvaret för konfirmandundervisningen. Under 2018 deltog 3 konfirmander. Församlingen hade ett konfirmandläger gemensamt med Zürich. 2019 börjar någon eller några, eventuellt upp till 3 ungdomar konfirmandundervisningen. Från i år samarbetar de två församlingarna genom fler gemensamma läger för att kunna få en större grupp.

Au-pair verksamhet: Volontärer i församlingen ansvarar för volontärträffar i Lausanne på torsdagskvällar.

Kör: Körarbete bedrivs i Lausanne.

Hembesök: I verksamhetsöversikten för 2018 konstaterades det: "Både kyrkoherde och diakon gör hembesök och stödjer människor i olika utsatta situationer i livet. Ett stort diakonalt arbete sker även genom det nätverk och personliga relationer som många i församlingen har med varandra."

2018 skedde 51 hembesök och 15 sjukbesök.

Evenemang: Utöver den regelbundna basverksamheten förekommer i församlingen olika större evenemang under året t ex i samband med nationaldagen, midsommarfirande och anordnande av luciafirande och julbasar. Luciafirandet i Bern har ökat kraftigt i omfattning genom samverkan med svenska ambassaden. Stora julbasarer hålls i Lausanne, men också i Bern där man vartannat år ersätter julbasaren med en bokmarknad.

Ekumeniska kontakter: De lokala ekumeniska kontakterna är regelbundna på alla tre verksamhetsorterna. Det gäller engelsk- och tysktalande, nordiska och övriga lutherska församlingar, anglikanska församlingar liksom reformerta kyrkan i Genève.

En "ögonblicksbild", vad händer under tre höstveckor 22 september – 6 oktober 2019.

Lausanne

Söndag 22 kl 17.00 Gudstjänst i Eglise du Prieuré, Pully.

Måndag 23 kl 20.00 i församlingshemmet Av de Cour 32. Körövning.

Tisdag 24 kl 12.00 i församlingshemmet Av de Cour 32. Sopplunch.

Torsdag 26 kl 13.30 i församlingshemmet Av de Cour 32. Barn-/föräldrträff.

Torsdag 26 kl 20.00 i församlingshemmet Av de Cour 32. Au-pairträff.

Måndag 30 kl 20.00 i församlingshemmet Av de Cour 32. Körövning.

Måndag 7 kl 20.00 i församlingshemmet Av de Cour 32. Körövning.

Tisdag 8 kl 19.00 i församlingshemmet Av de Cour 32. Församlingsafton.

Torsdag 10 kl 13.30 i församlingshemmet Av de Cour 32. Barn-/föräldrträff.

Torsdag 10 kl 20.00 i församlingshemmet Av de Cour 32. Au-pairträff.

Söndag 13 kl 17.00 Skördemässa i Prieuré, Pully.

Genève

Söndag 22 kl 10.00 Mässa i St. Léger.

Lördag 5 kl 13.30 i Svenska skolan, Meyrin. Barn-/föräldrträff.

Söndag 6 kl 20.00 Mässa i St. Léger.

Söndag 13 kl 10.00 Skördemässa i St. Léger.

Bern

Onsdag 9 kl 16.00 i St. Ursula. Eftermiddagsträff med allsång.

4.2.2 Församlingen i Zürich – Basel

De tidigare två församlingarna ingick i Regionalkyrkan i Schweiz fram till dess upplösning 2009. Dagens församling är ett resultat av att församlingarna i Zürich respektive Basel slogs samman till en församling 2010. Huvudsakliga verksamhetsorter är Zürich, Zug och Basel och dessutom Lugano, Schaffhausen, St Gallen, Freiburg (Tyskland) och Magstatt-le-Haut (Frankrike). Verksamhetsområdet för församlingen är östra, norra och södra Schweiz med angränsande områden i grannländerna och det pastorala ansvaret avser i första hand de personer som är bosatta eller tillfälligt vistas i verksamhetsområdet samt tillhör eller har tillhört Svenska kyrkan.

Medlemmar: Församlingen har inget medlemsregister och tar inte ut någon medlemsavgift. Av församlingsordningen framgår att "församlingens medlemsregister är också församlingens adressregister". I församlingens adressregister, som uppdateras kontinuerligt, hade man 2018 ca 2050 adresser för distribution av information (via post och e-post). Man uppger att omkring 40 % av adressaterna ger gåvor till församlingen. I likhet med Lausanne uppmanar man "församlingens vänner" till frivilligt gåvogivande, 150 CHF (1 487 SEK, kurs 9,91) per enskild person och 200 CHF (1 982 SEK, kurs 9,91) per familj. Eftersom man under flera år noterat att inflödet av gåvor under första halvåret legat lågt har församlingen i början av hösten gått ut med en påminnelse och vädjan om gåvor till den personkrets man har i sitt adressregister. Detta uppger man har givit märkbar effekt.

I församlingsordningen finns också en bestämmelse att "kyrkorådet prövar ansökan om medlemskap. Begäran om medlemskap anmäls till kyrkoherden" (§ 3 andra st). Såsom frågan om medlemskap hanteras i praktiken, då det mer framstår som anmälan till församlingens adressregister, verkar just denna bestämmelse hänga i luften. I likhet med förhållandet i Lausanne innebär det också att man i praktiken inte riktigt kan ange något medlemsantal.

Kyrkostämman: Vid kyrkostämman våren 2019 deltog ett drygt tjugotal personer.

Kyrkoråd: Församlingen har ett kyrkoråd som uppgår till 11 valda ledamöter samt kyrkoherden och 3 ersättare. På hemsidan framgår vilka som ingår som ledamöter och ersättare i kyrkorådet. Dessa presenteras som församlingens gemensamma kyrkoråd och knyts inte i presentationen till någon av de tidigare församlingarna.

Tjänster: I församlingen finns två tjänster utsända från SKUT, kyrkoherde och diakon. När det sommaren 2019 uppstod vakanser på båda tjänsterna har dessa tillsatts med kortare vikariatsförordnanden. Som platsanställda finns en administrativ assistent/ekonom anställd på 40%. Ett antal musiker anlitas och arvoderas vid olika gudstjänster.

Lokaler, fastigheter: Församlingen hyr lokaliteter för församlingshem och expedition i Zürich. Hyresavtalet löper för ett år i taget. I samma hus hyr man också en lägenhet som prästbostad samt två enrummare. Enrumslägenheterna används till volontärer, praktikanter och för diakonala ändamål men kan också hyras ut på korttid under perioder när församlingen inte behöver den för sina egna behov.

Församlingen har dessutom hyrt ytterligare en lägenhet längre ut i staden där diakonen bott fram till sommaren 2019. Kostnaden för denna har finansierats av SKUT och syns inte i församlingens bokföring. Denna lägenhet har sagts upp från den 1 november 2019 då kyrkoherde Jan Fredriksson, som tillträder ett vikariatsförordnande, redan disponerar en privat bostad. Därför kan den vikarierande diakonen under denna period bo i prästbostaden.

Årshyran för församlingslokalerna är 34 500 CHF (341 895 SEK, kurs 9,91) och för prästbostaden 32 000 CHF (317 120 SEK, kurs 9,91). De två volontärrummen har en årshyra på 5200 CHF (51 532 SEK, kurs 9,91).

I övrigt hyr församlingen ett rum i Basel 2 dagar/vecka hos en lokal församling. I Baar lånar man en kyrka för gudstjänst 1 gång/månad. I Tessin hyr man lokal från Birgittasystrarna i Lugano. På andra orter hyr eller lånar man lokaler för enstaka tillfällen.

Omsättningen var enligt församlingens bokslut 2017 knappt 168 000 CHF (1 532 160 SEK) och 2018 drygt 156 000 CHF (1 422 720 SEK). Se vidare den ekonomiska analysen.

Församlingens verksamhet

Gudstjänster: 2018 firades gudstjänst 2 söndagar/månad i Zürich (Martin Luther Kirche), 1 onsdagskväll/månad i Baar/Zugområdet (Reformierte Kirche Baar), 1 söndag/månad i Baselområdet (olika lånade kyrkor) och 2 gånger/år i Lugano (hos Birgittasystrarna). Dessutom firades gudstjänster på ett flertal olika orter i samband med särskilda tillfällen såsom Lucia och jul.

Vid speciella tillfällen kan gudstjänsterna vara mycket välbesökta. Enligt tillgänglig gudstjänststatistik för 2018 deltog ca 600 i Luciagudstjänsten i Zürich St. Peter Kirche, ca 100 i musikgudstjänst i Zürich Frauminster Kirche, 70 i musikgudstjänst i Basel och 82 i Adventsgudstjänsten i Basel. I det övriga gudstjänstlivet deltog i Zürich mellan 5 – 73 personer (i genomsnitt 25). I dessa gudstjänster ingår tre som hölls i ekumenisk samverkan med andra lutherska församlingar i Zürich. Om man inte räknar in dessa tre gudstjänster blir motsvarande antal mellan 5 – 58 (i genomsnitt 17). I Zug/Baar deltog mellan 7 – 35 personer (i genomsnitt 15). När det gäller Basel firades gudstjänster i Basel men också på andra platser under året. I själva Basel firades fyra gudstjänster med mellan 7 – 82 deltagare.

Kyrkliga handlingar firades i församlingen under 2018 i form av 13 dop, 1 konfirmation, 3 äktenskapsvälsignelser och 3 begravningsgudstjänster.

Barnverksamhet: Det är föräldra-/barnträff tre halvdagar i veckan i församlingshemmet i Zürich och en eftermiddag i veckan i en lokal i Basel. I församlingshemmet i Zürich är det "Onsdax", skapande verksamhet för barn mellan 5-10 år på onsdagseftermiddagar. 2-3 onsdagseftermiddagar per termin är det "Pannkaksgudstjänst" i församlingshemmet i Zürich, avpassad för barn.

Konfirmandundervisning: 2017 konfirmerades 18 ungdomar, 2018 konfirmerades 7 ungdomar och 2019 3 ungdomar. 2019-20 samarbetar de båda församlingarna i Schweiz med konfirmandundervisningen och 12 ungdomar är anmälda i Zürich-Basel församling.

Träffpunkt för unga vuxna och au pairer. Man träffas en tisdagskväll varannan vecka i församlingshemmet i Zürich. I Basel har man tillfälligt upphört med träffarna på grund av bristande uppslutning.

Tisdags- och torsdagsluncher är det i Zürich respektive Basel, en gång per månad på varje ort.

Samtalsgrupp. En gång per månad inbjuds till en öppen samtalskväll där man en tisdagskväll möts i något hem i Zug.

Hembesök: Under 2018 redovisades 29 hembesök och sjukbesök.

Evenemang: Under årets gång inbjuds till olika speciella arrangemang exempelvis på nationaldagen, midsommar, luciagudstjänst, advents- och julgudstjänster. Man inbjuder också under året till olika utflykter med gudstjänster samt anordnar julbasarer.

2018 noterar församlingen "en stilla men stadig ökning i alla våra verksamheter", och man nämner särskilt att deltagandet ökar i gudstjänster och barnsamlingar.

En "ögonblicksbild", vad händer under tre höstveckor, 8 – 29 september 2019.

Zürich

Söndag 8 kl 16.00 Gudstjänst med stora och små. Martin Luther Kirche. Konfirmanderna hälsas välkomna.

Måndag 9 Församlingshemmet Kurvenstrasse 1. Kören Nota bene.

Tisdag 10 kl 12.30 Tisdagslunch. Församlingshemmet Kurvenstrasse 1.

Onsdag 11 kl 9.00-12.00 Församlingshemmet Kurvenstrasse 1. Barnsång, föräldrar/barn.

Torsdag 12 kl 14.30-16.30 Församlingshemmet Kurvenstrasse 1. Barnsång, föräldrar/barn.

Fredag 13 kl 9.00-12.00 Församlingshemmet Kurvenstrasse 1. Barnsång, föräldrar/barn.

Måndag 16 Församlingshemmet Kurvenstrasse 1. Kören Nota bene.

Tisdag 17 Drop in från 19.00 i Fh Kurvenstrasse 1. Träffpunkt för unga vuxna och au pairer.

Onsdag 18 kl 9.00-12.00 Församlingshemmet Kurvenstrasse 1. Barnsång, föräldrar/barn.
Onsdag 18 kl 15.00-17.00 Kurvenstrasse 1. Onsdax. Sång, drama och skapande för dig mellan 5-10 år.
Torsdag 19 kl 14.30-16.30 Församlingshemmet Kurvenstrasse 1. Barnsång, föräldrar/barn.
Fredag 20 kl 9.00-12.00 Församlingshemmet Kurvenstrasse 1. Barnsång, föräldrar/barn.
Söndag 22 kl 16.00 Mässa i Martin Luther Kirche.
Måndag 23 Församlingshemmet Kurvenstrasse 1. Kören Nota bene.
Onsdag 25 kl 9.00-12.00 Församlingshemmet Kurvenstrasse 1. Barnsång, föräldrar/barn.
Torsdag 26 kl 14.30-16.30 Församlingshemmet Kurvenstrasse 1. Barnsång, föräldrar/barn.
Fredag 27 kl 9.00-12.00 Församlingshemmet Kurvenstrasse 1. Barnsång, föräldrar/barn.

Zug/Baar

Onsdag 18 Gudstjänst i Reformierte Kirche Baar.

Basel

Onsdag 11 kl 19.00 Leimensstrasse 10. Lär känna kväll med vår nya diakon. Apéro (=enkel måltid).
Torsdag 12 kl 14.30-16.30 Leimenstrasse 10. Barnsång, föräldrar/barn.
Söndag 15 kl 14.00 Mässa i Folke Truedssons Kulturateljé i Röschenz. Kakknyttis.
Torsdag 19 kl 12.30. Torsdagslunch.
Torsdag 19 kl 14.30-16.30 Leimenstrasse 10. Barnsång, föräldrar/barn.
Fredag 20 kl 18.00-21.00 Leimensstrasse 10. Gäst, barnboksförfattaren Martin Widmark. Apéro.
Söndag 22 kl 10.00 Högmässa i Kartäuserkirche med den finska och den tyska församlingen.
Onsdag 25 kl 19.00 i församlingshemmet Leimensstrasse 10. Samtalskväll. Apéro.
Torsdag 26 kl 14.30-16.30 Leimenstrasse 10. Barnsång, föräldrar/barn.

4.3 Församlingarnas ekonomiska situation⁸

4.3.1 Den lokala ekonomin

SKUT finansierar de fyra präst- och diakontjänsterna som tilldelats församlingarna i Schweiz.

Dessutom ger man bidrag till eller alternativt full kostnadstäckning för diakonernas bostad, beroende på förutsättningarna för respektive anställning. I övrigt finansierar de båda församlingarna själva sin verksamhet inklusive de lokala anställningarna. Vid min analys av de båda församlingarnas ekonomiska situation har jag tagit hänsyn till de senast fullbordade sexårsperioden, 2013-2018. Jag lägger särskild vikt vid den rörelseriktning man kan urskilja i församlingarnas ekonomi.

Utveckling av resultat och omslutning

Sammanfattande kan man karaktärisera perioden som helhet som en krympande ekonomi för båda församlingarna. Omsättningen enligt resultaträkningen sjönk under perioden för Lausannes del från 274 000 CHF till 165 000 CHF (2 499 000 SEK till 1 505 000 SEK) och för Zürich del från 235 000 CHF till 156 000 CHF (2 143 000 SEK till 1 423 000 SEK).

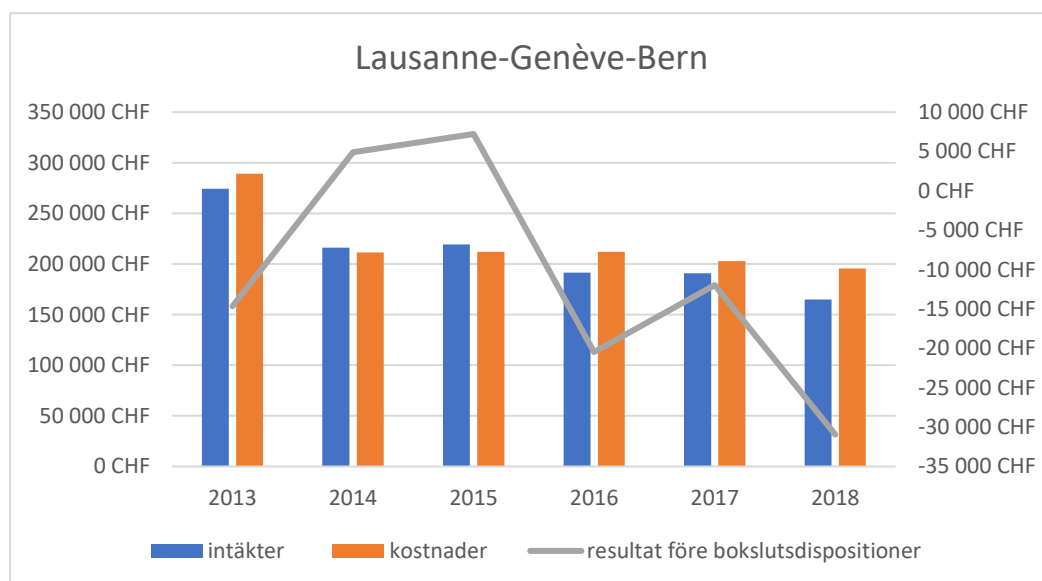

Diagram 1, Lausanne – Genève - Bern: intäkter, kostnader och resultat före bokslutsdispositioner

Diagram 1 visar resultatutvecklingen för Lausanne – Genève - Bern församling. Bortsett från 2013, som uppvisar en avvikande bild för såväl intäkter som kostnader, är kostnadsbilden tämligen jämn medan intäktssidan försvagas under perioden med en klart negativ resultatutveckling som

⁸ Om inte annat anges används vid omräkning valutakursen 9,12 för Schweizerfranc som gällde vid bokslutsdatum 2018-12-31.

konsekvens. Under 2014 – 2018 ligger kostnaderna i intervallet 211 000 CHF och 196 000 CHF (1 924 000 SEK – 1 788 000 SEK). Den ansamlade förlusten före bokslutsdispositioner utgör för sexårsperioden -65 917 CHF (-601 163 SEK).

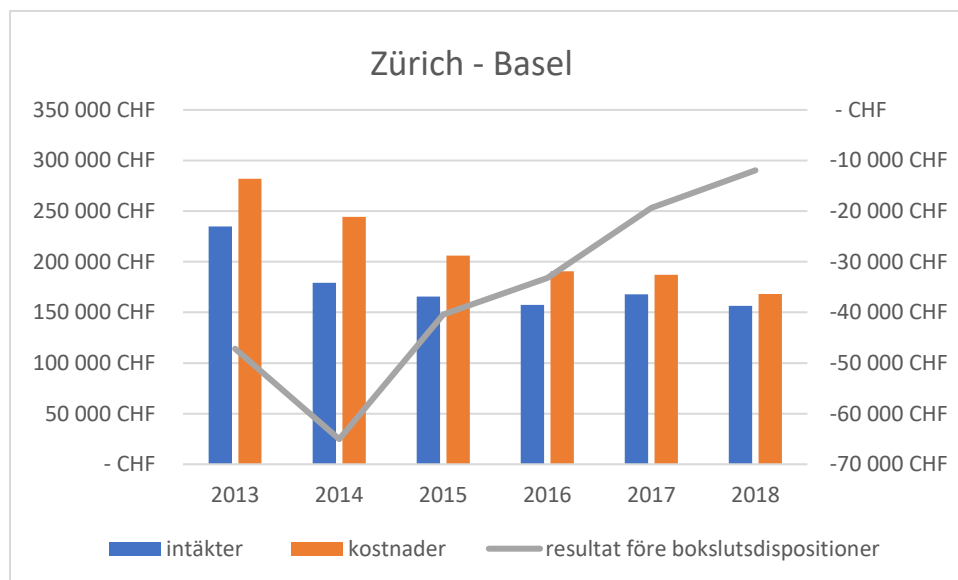

Diagram 2, Zürich – Basel: intäkter, kostnader och resultat före bokslutsdispositioner

Resultatutvecklingen för församlingen Zürich – Basel har en annorlunda karaktär, diagram 2. Också här avviker 2013 från övriga perioden, därefter sjunker intäktssidan till 179 000 CHF för att under åren 2015 – 2018 mer stabilt ligga mellan 168 000 CHF – 156 000 CHF. Medan intäkterna således stabiliseras sänks kostnaderna för varje år från en hög nivå för att 2018 stanna på ett underskott på -12 000 CHF. I budget för innevarande år, 2019, planerar församlingen för att hamna på ett positivt resultat, 50 000 CHF. Församlingens ansamlade förlust före bokslutsdispositioner utgör för sexårsperioden -217 175 CHF (-1 980 636 SEK).

Balansomslutning

Balansräkningens omslutning för de senaste sex åren framgår av diagram 3. Församlingarnas bokföring skiljer sig genom att Lusanne enligt bokslutet förvaltar en tillgångsmassa såsom fonder /stiftelser utanför församlingens egna tillgångar. De syns därför inte heller i balansräkningen. I bokslutet 2018 uppgår dessa till 335 809 CHF (3 063 000 SEK). Motsvarande tillgångar i Zürich är bokförda som församlingens omsättningstillgångar och uppgår 2018 till omkring 424 524 CHF

(3 872 000 SEK). Denna tekniska skillnad i bokföringen förklarar större delen av skillnaden på omslutningen för de båda församlingarnas bokslut.

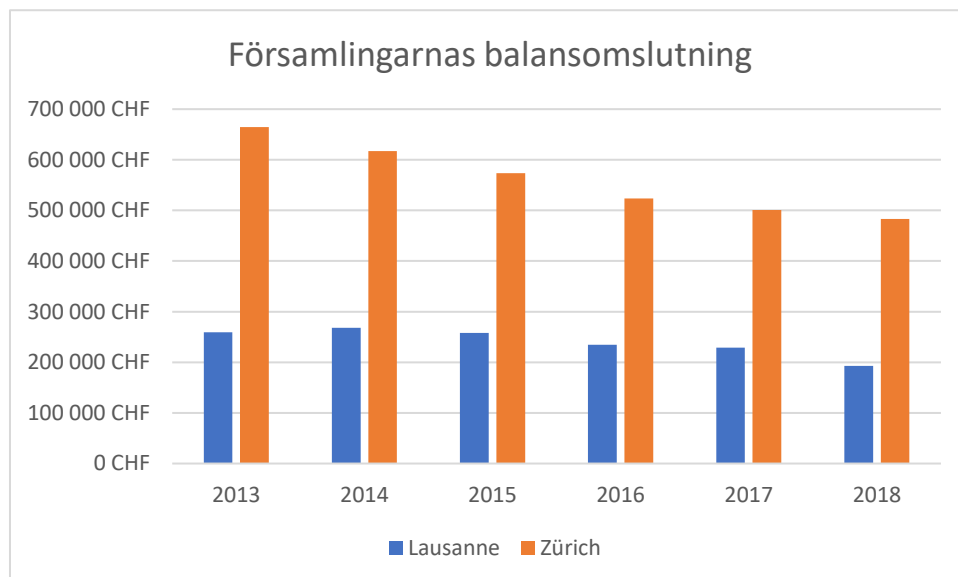

Diagram 3, balansräkningarnas omslutning

Intäktsutvecklingen

När det gäller intäktssidan är det frivilliga givandet i form av gåvor och kollekter av speciellt intresse. Det frivilliga givandet ger en indikation på hur starkt stödet är för församlingarnas verksamhet bland svenskar i landet. Eftersom församlingarna inte för några medlemsregister och inte tar upp några medlemsavgifter är detta också den tydligaste mätare man har för den lokala förankringen. Diagram 4 illustrerar situationen för de båda församlingarna. När det gäller gåvor verkar år 2013 vara avvikande för båda. Från 2014 förefaller därefter gåvogivande för Zürich del efter en första dip ha stabiliserats till mellan 69-77 000 CHF. För Laussanes del sjunker däremot gåvorna för varje år från 72 000 CHF 2014 till 46 000 CHF 2018, en minskning med 37 %. När det gäller kollekterna är den tydligaste förändringen över tid att trenden för Lausanne är stadigt minskande från 2015. 2015-2018 minskar kollekterna här med 53 %.

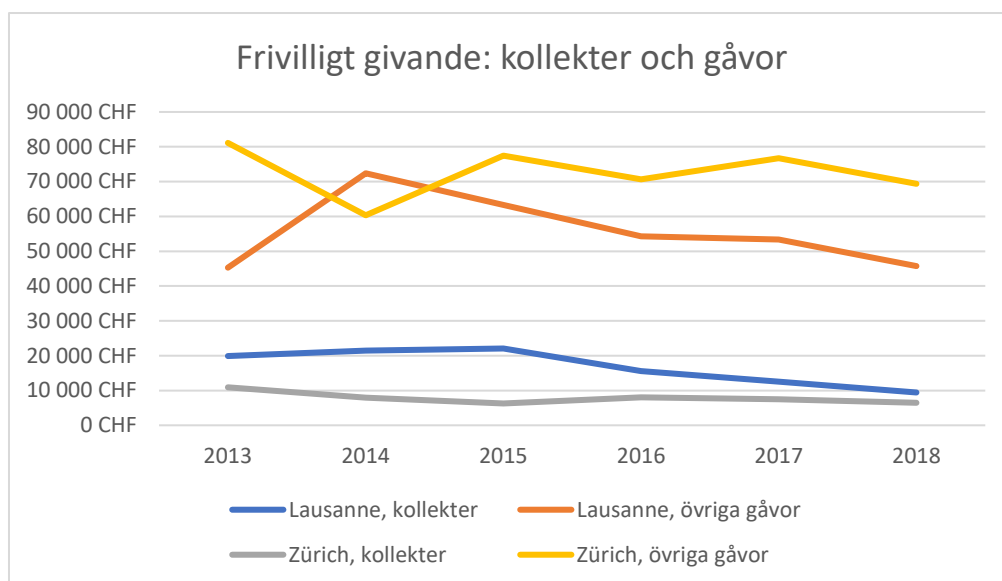

Diagram 4, frivilligt givande till församlingarna i form av kollekter och gåvor.

Förutom gåvor och kollekter är julbasarer och övriga basarer en viktig intäkt i den lokala ekonomin för båda församlingarna. I församlingarnas bokslut särredovisas såväl intäkter som kostnader för basarerna, vilket gör det möjligt att räkna fram *nettointäkten* som ger resultatpåverkan för församlingarnas ekonomi. I stapeldiagram 5 och 6 jämförs gåvor och kollekter med nettointäkten från basarerna. Denna jämförelse visar dels att basarerna trots ganska stora omkostnader är betydelsefulla för den lokala ekonomin, dels att gåvointäkterna råder över nettointäkten från basarverksamheten. I Zürich är detta tydligt fallet, medan Lausannes vikande gåvointäkt ledde till att gåvorna 2018 nästan var i paritet med basarintäkten.

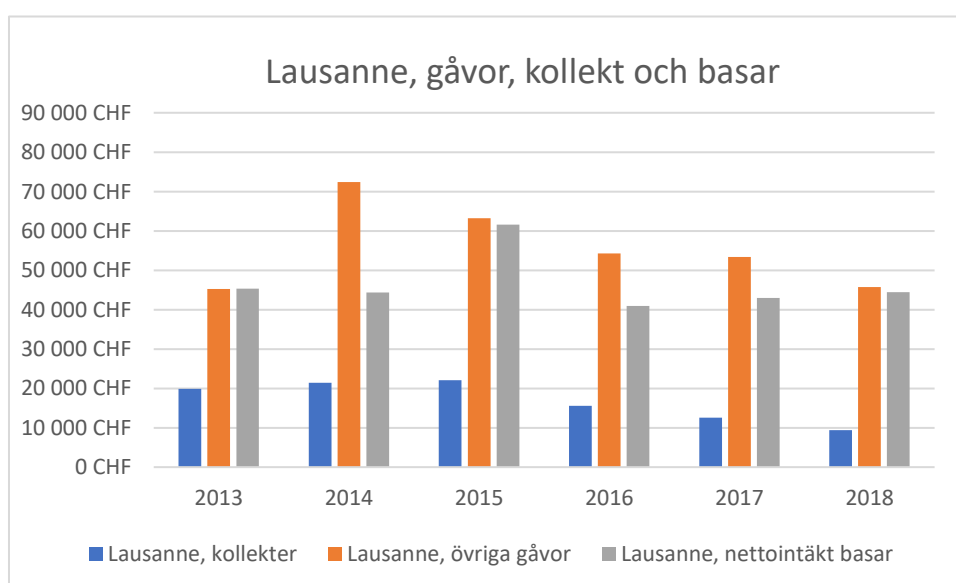

Diagram 5, Lausanne-Genève – Bern: kollekter, gåvor och nettointäkt från basarerna

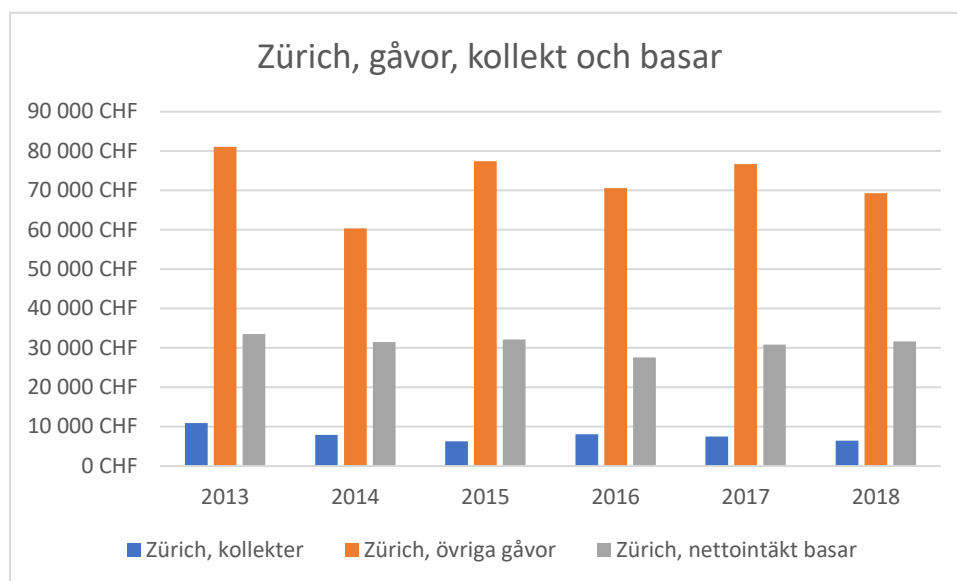

Diagram 6, Zürich – Basel: kollekt, gåvor och nettointäkt från basarerna

Kostnadsutvecklingen

När det gäller församlingarnas kostnader och hur dessa fördelar sig illustreras detta av diagrammen 7 och 8. I dessa har tre kostnadslag särskilt lyfts fram. Det är lokalkostnader, kostnader för lokalanställda samt verksamhetskostnader. När det gäller lokalanställda ska noteras att hit förs även den kostnad som Lausanne under åren 2013-2016 bokförde som konsultkostnad. Under rubriken verksamhetskostnader redovisas kostnader för kyrklig verksamhet tillsammans med övriga direkta kostnader.

Utöver den notering jag redan gjort, att Zürich till skillnad från Lusanne redovisar en kontinuerlig minskning av kostnadsmassan, föranleder dessa diagram ytterligare några kommentarer. Hyreskostnaderna är generellt mycket höga i Schweiz. Den framgår också av att kostnaden för förhyrda lokaler utgör en betydande del av den samlade årskostnaden för båda församlingarna. Zürich hyreskostnader i bokslutet 2018 är 73 136 CHF (667 000 SEK) medan Lusanne redovisar 96 610 CHF (881 083 SEK). För Lusanne del är detta en besvärande stor del av den samlade kostnadsbördan.

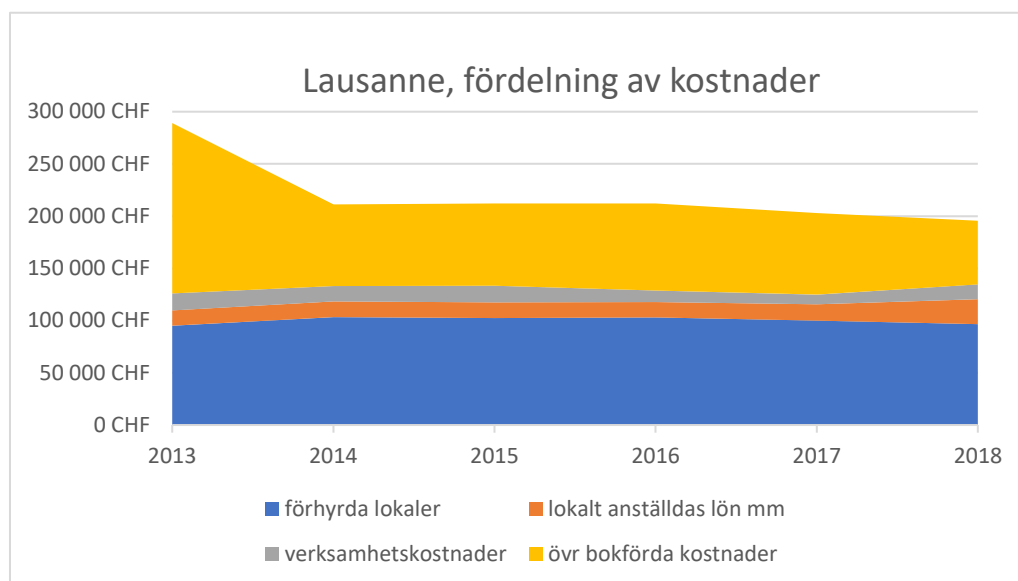

Diagram 7, fördelning av kostnader för Lausanne – Genève – Bern

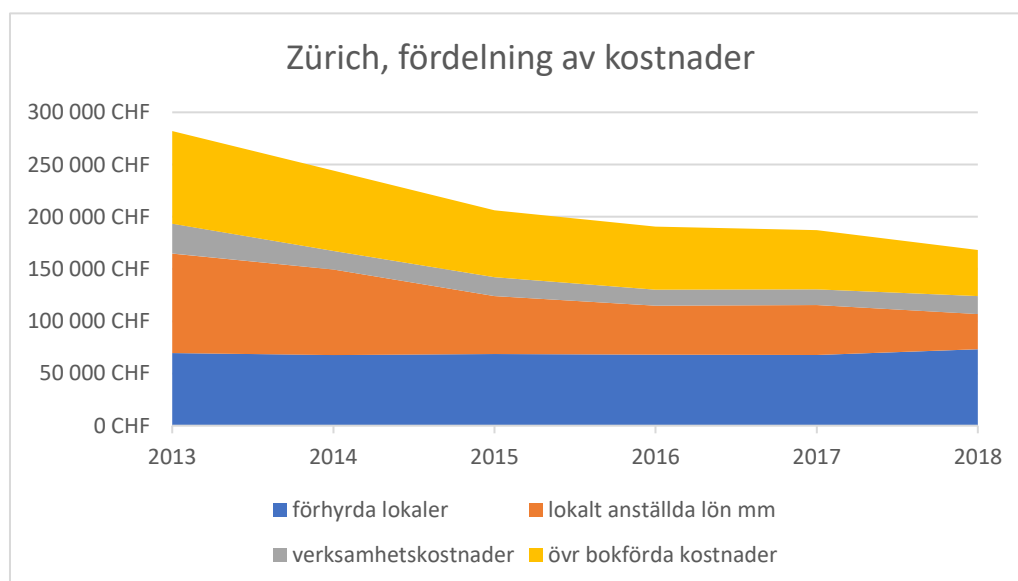

Diagram 8, fördelning av kostnader för Zürich – Basel.

Vidare vill jag peka på den redovisade verksamhetskostnaden i de båda församlingarna. Den stora delen som redovisas här är ”kostnader för kyrklig verksamhet”, dvs kostnader utöver lokaler, anställda och transporter som rör det som församlingarna primärt är till för. Även om det skulle vara så att vissa relevanta kostnader redovisas under andra konton så kan det finnas anledning att reflektera över den förhållandevis lilla andel av de ekonomiska resurserna som församlingarna satsar

eller har möjlighet att satsa på sin kärnverksamhet. I diagram 9 har jag brutit ut just detta kostnadslag för de båda församlingarna. 2018 utgjorde detta drygt 7 % av Lausannes kostnader, 14 237 CHF (129 841 SEK) och drygt 10 % av Zürich kostnader, 17 248 CHF (157 302 SEK). Om församlingarna även hade burit personalkostnader mm för präst- och diakontjänsterna hade givetvis andelen verksamhetskostnad blivit väsentligt mycket mindre.

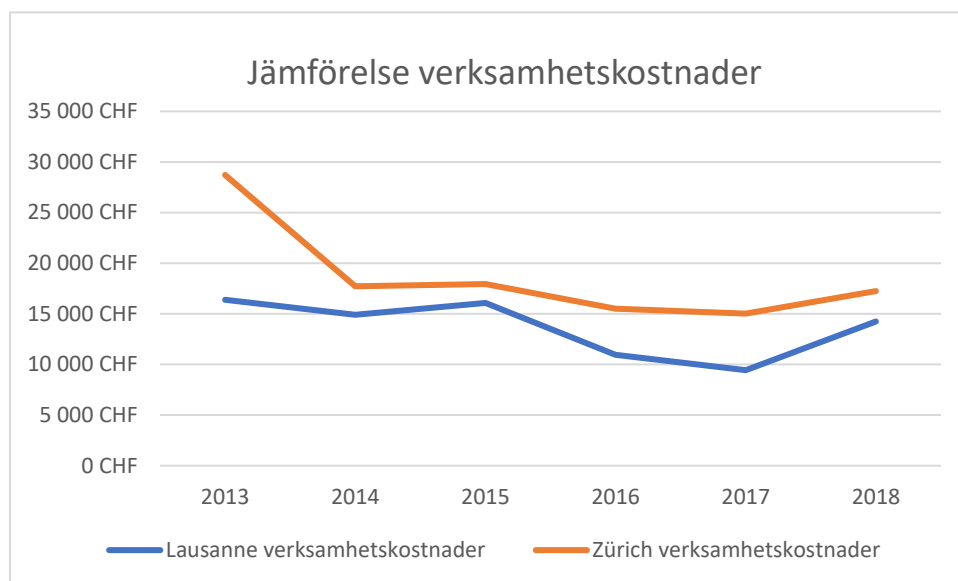

Diagram 9, verksamhetskostnader för respektive församling.

4.3.2 SKUT och det ekonomiska bidraget till utlandsförsamlingarna i Schweiz

Här redovisas 2020 års *budgeterade* kostnader för verksamheten i Schweiz. I budgeten ingår enbart kostnader knutna till den utsända personalen, alltså en kyrkoherde och en diakon per församling. Budgeterade kostnader är beräknade utifrån faktiska kostnader 2018, medan utfallet 2020 kan komma att se annorlunda ut bland annat beroende på hur den aktuella bemanningen då ser ut och hur behovet av bostad för diakontjänsterna kommer att vara.

För 2020 är SKUTs budget för Lausanne 1 715 000 SEK och för Zürich 1 805 000 SEK. Det innebär att om man lägger samman den totala finansieringen destinerad till utlandsförsamlingarna i Schweiz, från dels de lokala församlingarna dels SKUT, står Svenska kyrkan via SKUT för mer än hälften av den sammanlagda kostnadsbördan.

4.4 Församlingarnas ekumeniska kontakter och BELK

På de olika verksamhetsorterna inom församlingarna verkar man så gott som alltid i visst samarbete med andra lutherska, reformerta och/eller anglikanska församlingar, inte minst genom att låna eller hyra kyrkor och lokaler. I Lugano samarbetar man sedan många år tillbaka med Birgittasystrarna. När embryot till Svenska kyrkans arbete i Schweiz uppstod på 50-talet i Genève var den tyska evangelisk-lutherska kyrkan i Genève det sammanhang där man hade sin hemvist och fick en juridisk form (se vidare kapitel 3). Den evangelisk - lutherska kyrkan i Genève (ELKG) är sedan 60-talet ansluten till en nationell samverkansorganisation *Bund Evangelisch-Lutherischer Kirchen in der Schweiz und im Fürstentum Lichtenstein*, förkortat BELK. "BELK erbjuder ett tak under vilket luthersk och ekumenisk gemenskap förverkligas"⁹, säger man. Idag innebär det att på flera av de orter där de svenska församlingarna verkar finns medlemskyrkor i BELK som församlingarna samarbetar med och ibland har gemensamma gudstjänster tillsammans med. Förutom medlemskap inom BELK erbjuder denna paraplyorganisation också en form av associerat medlemskap eller gästmedlemskap. Zürich-Basel har idag ett sådant gästmedlemskap och enligt uppgift finns frågan om gästmedlemskap också på agendan hos kyrkorådet i Lausanne-Genève-Bern.

⁹ Lutheraner in der Schweiz und in Lichtenstein, herausgeben vom BELK und seinen Mitgliedskirchen, 2015, s 4.

5. Inför församlingarnas framtid

Mot bakgrund av församlingarnas aktuella situation, som jag belyst i kapitel 3 och 4, vill jag frilägga ett antal faktorer som har betydelse när det gäller att formera församlingarnas framtida organisation. Ordningsföljden i framställningen innebär inte någon prioriteringsordning utan är olika aspekter på en helhet.

5.1 Övergripande målsättning

Zürich-Basels församling formulerar den övergripande målsättningen på följande sätt:

Den övergripande målsättningen är att vara en svensk kyrka, som är relevant för svenskar och svenskättlingar och andra svenskspråkiga i Schweiz och som kompletterar de tysktalande församlingarnas verksamhet för att fylla de specifika behov som utlandsvenskar och svenskättlingar har. Det handlar om att skapa mötesplatser och erbjuda oaser som stärker tron, öppenheten och hoppet. Svenska kyrkan är också en viktig dialogpartner när utlandsvenskar möter det okända och svårtolkade, inte minst när värderingar krockar och måste omprövas. Verksamheten är ett komplement till annan kyrklig verksamhet i Schweiz. De Schweiziska kyrkorna har den regionala täckningen och är en del av det land som vi integrerar oss i. Samtidigt har Svenska kyrkan en viktig uppgift i glappen mellan kulturerna, språken, teologin och traditionerna. Denna funktion och dessa mål försöker vi leva upp till och det finns alltid utmaningar för att bli bättre på att fylla dessa mål.¹⁰

Jag uppfattar att denna formulering är relevant och i något bearbetad och generaliserad form skulle kunna användas för Svenska kyrkans närvaro i Schweiz.

5.2 Ett flertal lokala centra

Ett tydligt intryck är att Svenska kyrkan i Schweiz inte har ett eller två tydliga centra utan har en decentraliserad prägel där verksamhet är etablerad på ett flertal orter på olika håll i landet. Bakgrunden till detta har beskrivits i kapitel 3 och flera av dessa orter har tidigare definierats som egna församlingar. Det gäller Genève, Lausanne, Bern, Zürich och Basel. Dessutom finns Zug, Baar, Schaffhausen, Luzern, S:t Gallen, Lugano längst söderut i Schweiz och tyska Freiburg norr om Schweiz. I västra delens turistområde finns Verbier. Schweiz utgör inte något vidsträckt geografiskt område och har bra kommunikationer, men som redovisats under avsnitt 4.1 tar det ändå ett antal

¹⁰ Verksamhetsöversikt 2018 för Zürich-Basel.

timmar att resa mellan ytterpunkterna inom landet. *En organisatorisk lösning behöver ta hänsyn till dessa faktorer.*

I sammanhanget har det påpekats att Svenska kyrkan måste ta hänsyn till olikheterna mellan det franskspråkiga västra och det tyskspråkiga östra/centrala/norra Schweiz. Jag kan se att det i de två språkområdena utöver språket finns kulturella olikheter som möjligen särskilt påverkar personer/familjer där ena partnern är infödd schweizare. Men med tanke på uppdraget för Svenska kyrkan i Schweiz menar jag att man kan bortse från denna språkliga skillnad mellan landets kantoner när det gäller utlandskyrkans organisatoriska form. Jag noterar också att vi redan i dagens organisation har tyskspråkiga Bern i samma församling som den västra franskspråkiga delen.

Utöver språket finns en annan faktor som gäller skillnader mellan kantonernas regelverk, exempelvis när det gäller skattelagstiftningen. Detta kan påverka en församling i en sådan fråga som gåvogivandet. Å andra sidan är man i det schweiziska samhället vana vid att dessa olikheter finns mellan kantonerna och att man måste ta hänsyn till detta. Därför påverkar inte heller detta mina förslag.

5.3 Förskjutning i riktning mot Zürich

Jag har erfarit att man redan för mer än ett decennium sedan kunde iaktta en pågående förskjutning av tyngdpunkten för svenskars bosättning i Schweiz. Zürich är landets största stad och ett näringslivscentrum med goda kommunikationer och som också drar till sig svenska företagsetableringar. Basel är på samma sätt centrum för läkemedelsindustri. Enligt ambassadens bedömning är tendensen tydlig att antalet svenskar kontinuerligt minskar i de västra delarna och ökar i de östra delarna av landet. Tyngdpunkten av den svenska närvaron i Schweiz förskjuts alltså efterhand österut.

Mitt intryck är att denna förskjutning också är märkbar i dagens två svenska församlingar. Båda möter samma utmaningar men det förefaller som Lausanne-Genève-Bern känner mer av generationsväxlingen och en alltför svag tillväxt av yngre generationer. Även den tydligt nedåtgående trenden när det gäller gåvogivande och kollekt i den västra församlingen¹¹ talar samma språk liksom det sviktande underlaget för barnarbetet. Zürich-Basel står i samma problematik men har ett stabilare utgångsläge och har fortfarande ett bättre underlag för församlingsarbetet än Lausanne.

Det kan finnas flera orsaker bakom denna utveckling, men det som ligger närmast tillhands är ändå att den speglar den kontinuerliga förskjutning av svensk närvaro som ambassaden uppmärksammat. *Dessa iakttagelser behöver tas i beaktande när man söker en organisatorisk form för Svenska kyrkan i Schweiz som är hållbar inför framtiden.*

¹¹ Se 4.3.1, intäktsutvecklingen.

5.4 Förändringar hos målgruppen

Målgruppen för församlingarnas verksamhet beskrevs 2012 på följande sätt¹²:

- a) Helsvenska familjer som under kortare eller längre kontraktperiod bor och arbetar i landet.
- b) Svenskar som emigrerat till landet.
- c) Svenskar som bildat familj i landet tillsammans med en schweizisk eller utländsk medborgare. Även partnern och eventuella barn ingår i detta fall i målgruppen.

Andra målgrupper inom landet kan vara

- d) Ungdomar, oftast flickor, som en kortare tid arbetar som au-pair.
- e) Ungdomar som studerar vid universitet eller motsvarande.
- f) Turister, framför allt skidturister.

Bedömningen av målgruppens sammansättning blir av nödvändighet ganska subjektiv. Dels finns det som tidigare redovisats endast delvis officiell statistik att tillgå, dels är det många (a, d-f) som vistas bara för kortare tid i landet. Mitt intryck genom församlingarna är dock att definitionen av målgruppen också stämmer 2019 även om troligen inbördes förskjutningar har skett mellan grupperna. Vid mina samtal i församlingarna har framkommit att det idag inte minst är gruppen c) som bildar en kärna på flertalet orter. Inte sällan har dessa familjer genom partnern en dubbel tillhörighet där man också har samhörighet till en annan lokal kyrka på hemorten. Gruppen b), som i ett tidigare skede ofta emigrerade på grund av skatteskäl, bedömer man har minskat under senare år. Ett tecken på detta är att man inte längre har kapitalstarka medlemmar i församlingarna som tidigare genom exempelvis familjerna Rausing, Kamprad och Ahlgren. Det framkommer inte minst i de västra delarna av landet. Intrycket är också att d) minskat. Turistgruppen möter man exempelvis i Verbier, där man från Lausanne anordnar gudstjänster två gånger om året.

Det som emellertid framförallt tagits upp av många i mina samtal är generationsmässiga förändringar oavsett vilken kategori svenskar man tillhör. Man pekar på att yngre generationer använder sig av sociala media för att hitta varandra och bilda olika nätverk. Konsekvensen är att man inte längre har samma behov som tidigare av den svenska församlingen som en samlade mötesplats där man möttes och knöt bekantskaper som sedan kunde föra vidare till andra sociala sammanhang i Schweiz. Andra sidor av detta generationsskifte kommenterades redan 2013 i Lausannes verksamhetsöversikt:

Församlingens struktur håller gradvis på att förändras. Den äldre generationen, som troget understött församlingen ekonomiskt under många år, är en krympande skara.

¹² Församlingsinstruktion för Svenska kyrkan i Lausanne-Genève-Bern 2012 punkt A 1.

Den nya generationen svenskar här är inte lika "varaktig", utan flyttar kanske vidare efter några år. Precis som i Sverige, där långsiktigt engagemang ger vika för direkta och kortvariga insatser, kan man tänka sig att engagemanget blir kortsiktigare även här. Det får konsekvenser för givande och frivilliginsatser. Vi behöver fundera på hur finansiering och frivilliginsatser kan se ut i framtiden.

Vid mina möten i församlingarna har jag genomgående hört om deras svårigheter att mer varaktigt förnygra engagemang och delaktighet i församlingen. Medelåldern bland dem som engagerar sig i församlingarna ökar då också efterhand. Utvecklingen av gåvogivandet i församlingarna kan vara en signal om samma problematik. Gåvogivandet bör nämligen kunna tolkas som ett utslag av hur svenskar i Schweiz ser på sin anknytning till Svenska kyrkan i Schweiz. Ovan, 4.3.1, kan man notera den tydligt fallande kurvan för Lausannes del. För Zürich del är kurvan visserligen under senare år inte påtagligt minskande men inte heller ökande. När det gäller gudstjänstdeltagandet är intrycket från mina samtal att det inte har stärkts under senare år men troligen försvagats¹³. *Den långsiktigt vikande trend som man alltså kan se tecken på i församlingarnas verksamhet tolkar jag huvudsakligen som en följd av generationsmässiga förändringar, men möjligen också beroende på den förändrade sammansättningen av målgruppen. Förändringen har inte någon dramatisk karaktär, men förefaller ändå indikera ett långsamt vikande underlag, särskilt i de västra delarna.*¹⁴ *En organisatorisk form för framtiden måste ta höjd för detta för att kunna vara långsiktigt hållbar.*

5.5 Lokalt engagemang och gudstjänstlivets koppling till en ansvarstagande lokal grupp

En viktig positiv faktor är det lokala engagemang och ansvarstagande jag mött under min rundresa i de två församlingarna. Många av dem jag mött och som har varit bosatta i Schweiz under långa tider har givit uttryck för vad den svenska församlingen betyder för dem och deras familjer. Det handlar om att det är en plats där man får använda sitt svenska språk och där man får fira gudstjänst i svensk liturgisk tradition.

En grundläggande faktor för att ett lokalt gudstjänstliv ska kunna upprätthållas är att detta lokala engagemang finns och att det på orten finns en grupp människor som tar ansvar för gudstjänsterna. Gruppen behöver inte vara stor men den behöver vara beredd att gå in i det åtagande som gudstjänstlivet på orten kräver. När det gäller församlingarna idag i Schweiz kan detta variera mellan 3 söndagsgudstjänster/månad till 1 eller 2 gudstjänster/år. *I mitt uppdrag att utforma*

¹³ Tyvärr är det statistikunderlag jag fått fram alltför bristfälligt för att kunna ge en tillförlitlig bild av förändringar över tid.

¹⁴ Inte särskilt förvånande speglar ju detta motsvarande utveckling inom Sverige.

och föreslå alternativa modeller för det fortsatta arbetet är det lokala ansvarstagandet en grundbult. Utifrån det kan man bygga olika organisatoriska modeller. Speciellt viktigt blir detta i en land-kontext som är så decentraliserad som när det gäller Schweiz.

5.6 Tidigare församlingsstruktur som grund för konkurrens

Som tidigare redovisats i kapitel 3 slogs de tidigare fem församlingarna i Schweiz samman till dagens två fristående församlingar, Zürich-Basel 2010 och Lausanne-Genève-Bern 2012. Medan den förstnämnda församlingen verkar ha klarat av att integrera de gamla församlingarna i en ny enhet förefaller det inte som man lyckats lika bra i Lausanne-Genève-Bern församling. Vid mina samtal med kyrkorådet i Lausanne-Genève-Bern, som skedde vid tre olika tillfällen med ledamöterna från respektive orter, blev det tydligt att man inte har kunnat förflytta positionerna så att *hela* kyrkorådet ser sig som ansvarigt för *hela* den sammanslagna församlingen. Istället får jag intrycket att inte så få ledamöter snarare ser sig som partsrepresentanter i ett inbördes konkurrensförhållande med övriga, som det uttrycks, "delförsamlingar". Särskilt tydligt blev detta bland ledamöterna från Lausanne. Under mina samtal har det framkommit att denna konfliktsituation har varit mer eller mindre tydlig under många år. "Bränslet" till konflikterna har, som jag förstår det, tidigare mycket handlat om rätten till fonder och ekonomiska resurser. Idag kretsar mycket kring den nuvarande församlingslokalen i Lausanne och om den ska behållas eller ej.

Oavsett vilken organisatorisk form som kommer att väljas inför framtiden bedömer jag att situationen i Lausanne-Genève-Berns kyrkoråd motiverar att SKUT i samband med förändringsprocessen sätter in stöd för att utbilda och stärka kyrkorådet i sin övergripande ansvarsfulla uppgift. Den situation som nu råder i detta kyrkoråd är inte acceptabel och därtill en arbetsmiljörisk för utsända medarbetare.

5.7 Stora evenemang och "små" gudstjänster

Mycket av det som sker i församlingarna sker i det mindre formatet. Det kan vara gudstjänster med 10-15 deltagare, konfirmandundervisning med 2-3 konfirmander eller föräldra-/barngrupp med 3-5 familjer. Detta har ändå sitt värde insatt i ett uthålligt och över tid genomtänkt pastoralt arbete. Samtidigt läggs mycket möda i församlingarna på ett mindre antal men till formatet mycket större evenemang. Det gäller till exempel julbasarer, bokbasarer, luciagudstjänster eller nationaldags- och midsommarfirande. Jag vill betona betydelsen av att inte spela ut dessa två "genrer" emot varandra. Det regelbundna gudstjänstlivet är grundläggande för en församlings existens. Samtidigt har det ett värde med de stora evenemangen även om många som dyker upp där kanske inte direkt kommer till kyrkan. Det stora evenemanget har sitt värde genom att själva manifestationen med rätt förutsättningar ger glädje och energi in i församlingslivet. Det erbjuder även en mycket bredare

kontaktyta än den församlingen annars har och gör Svenska kyrkan i Schweiz mer synlig i det omgivande samhället. Men allt detta förutsätter att det vid evenemanget framgår att Svenska kyrkan i Schweiz är arrangör, att detta också är tydligt för dem som volontärt är engagerade i respektive projekt och att alla ser det som ett gemensamt ansvar vid dessa tillfällen att sprida information om församlingens gudstjänster och verksamhet.

5.8 Kommunikation och sociala media

Utlandsförsamlingarna har till uppgift att nå en målgrupp som inte alltid enkelt låter sig finnas. I samtalen i de båda församlingarna och reflektioner som gjorts kring generationsskiften och ändrade kommunikationsvanor har tidigare nämnts som ett faktum att yngre generationer kommunicerar på ett nytt sätt genom att använda sociala media för att nå andra svenskar i en ny omgivning. Som jag förstått kommunicerar de båda församlingarna redan idag i viss mån på sociala media, förutom på sina hemsidor och genom rundbrev. *Jag vill i utredningens sammanhang fästa uppmärksamhet på de möjligheter som skulle kunna finnas att i ökad utsträckning nå yngre generationer genom en intensifierad och genomtänkt användning av de nya kommunikationskanalerna.*

5.9 Diakontjänster

Vid mina samtal med diakonerna i de båda församlingarna har jag fått en samstämmig problembild beskriven. Den handlar om hur diakonerna finner sig splittrade mellan att gå in i pastorala uppgifter som de är utbildade och anställda för vis-à-vis att fungera som gångna tiders SKUT-assistent. Det kan gälla förväntningar att baka bullar, städa, fixa fika, laga soppa etc.

Jag kan å ena sidan förstå att dessa förväntningar lever kvar från tidigare års assistentinsatser, kanske inte minst där församlingarna har egna lokaler att tillgå. Å andra sidan måste jag lyfta fram att när SKUT ändrat rekryteringsprofilen är detta misshushållning med kvalificerade resurser som ställs till förfogande och finansieras från SKUT. Självklart ska både en präst och en diakon kunna gripa in och hjälpa till med praktiska saker *tillsammans* med andra, men om för mycket specifika assistentuppgifter läggs över på diakonerna är det inte tillfredställande. Många engagerade församlingsmedlemmar utför redan idag denna typ av uppgifter på verksamhetsorterna volontärt på ett fantastiskt sätt. Detta skulle behöva ske genomgående i församlingarna. Om man inte kan lösa "assistentuppgifterna" på volontär väg kan naturligtvis församlingen överväga att timanställa någon lokalanställd för detta ändamål. En förutsättning är i så fall att man skapat ekonomiskt utrymme för detta. För närvarande finns inte detta.

Slutligen, efter mina intervjuer och samtal med diakonerna med flera har jag funnit anledning att ifrågasätta om inte församlingarna i den kontext man har i Schweiz främst behöver pedagogisk

snarare än diakonal kompetens utöver de utsända prästerna. *Mot den bakgrunden föreslår jag profilen pedagog alternativt diakon med pedagogisk kompetens för dessa tjänster i de organisationsmodeller jag för fram.*

5.10 Hållbar ekonomi

Båda församlingarna har problem med sin driftsekonomi. Under några år var det Zürich som hade betydande underskott, vilka man från 2015 systematiskt har arbetat ner. Under förutsättning att budgeten för innevarande år håller kommer man nu att få ett resultat utan röda siffror. Det är glädjande men får förstås inte leda till att man tappar uppmärksamheten på ekonomin.

I Lausanne har däremot inte de vikande intäkterna mötts med anpassade kostnadsnivåer. Tyvärr verkar den infekterade diskussionen om de nuvarande församlingslokalerna i Lausanne ha förlamat kyrkorådet trots att det flera år varit tydligt att situationen allt snabbare utvecklats sig åt fel håll. Oavsett kommande organisationsformer är det nödvändigt att kyrkorådet här omgående ser sitt *gemensamma* ansvar att genomföra ett åtgärdsbatteri för att få rätsida på utvecklingen.

De båda församlingarna behöver arbeta både med kostnads- och intäktssidan parallellt. Vid mitt besök i församlingarna har jag tagit upp frågeställningen om medlemsavgift eller ej eftersom man hittills inte tagit upp någon medlemsavgift. Mitt intryck är att svaret på frågan delvis är generationsberoende, att detta börjar bli en levande fråga och att man eventuellt längre fram kommer att ompröva tidigare slutsatser. Men oavsett hur man tänker vidare om detta behöver man också tänka kreativt kring andra finansieringsvägar. Man skulle exempelvis kunna fundera på om man liksom i London kan sälja biljetter till deltagande i Luciahögtiden.

I arbetet med att få balans i driftsekonomi är det väsentligt att inte förlita sig på fonderade medel för att tillåta sig underskott. Hur stora fonder än kan verka smälter de snabbt undan om man missköter sin ekonomi och lutar sig mot fondtillgångar.

5.11 Församlingslokalen i Lausanne

Lausanne-Genève-Bern hyr sedan ett flertal år tillbaka församlingslokaler i centrala Lausanne på Av de Cour 32. Under tiden lokalerna har hyrts av församlingen har hyran efter en restaurering av huset för några år sedan höjts kraftigt. Årshyran är fn 50 400 CHF (499 463 SEK med valutakurs 190830 på 9,91). För att sänka kostnadsbelastningen hyr man från i år ut expeditjonsrummet till ett företag. Istället har man delat av ett barnlektrum så att halva rummet används till församlingsexpedition med arbetsplatser för de anställda och andra halvan är lektrum. Församlingslokalen i Lausanne är rymlig och ljus samt centralt belägen. Nyttan av lokalen, förutom expeditjonsdelen, kommer med något enstaka undantag dock enbart Lausanne-delen av församlingen till godo. Dessutom är arbetsmiljön i expeditjonsdelen inte tillfredställande när man nu delar utrymme med barnlektrummet som ligger

med glasrutor i direkt anslutning till entré och den stora församlingssalen. Att använda rummet till enskilda samtal är direkt olämpligt.

Hyreskontraktet för församlingslokalerna har en femårig löptid med uppsägning senast ett år före löptidens utgång. Om inte uppsägning sker förnyas kontraktet automatiskt med en ny femårig kontraktsperiod. Den innevarande kontraktsperioden för församlingslokalen på Av de Cour går ut den 30 oktober 2021. Det innebär att sista uppsägningsdag är den 30 oktober 2020. Om kontraktet inte sägs upp före den 30 oktober 2020 innebär det att församlingen är bunden till en årlig hyreskostnad på ca 0,5 milj SEK fram till 30 oktober 2026.

Eftersom församlingen idag inte har balans i sin budget och intäkterna är sjunkande vore det enligt min mening helt oförsvarligt att för så lång tid som fem år binda församlingen i en opåverkbar kostnad som dessutom inte står i proportion till nyttan för församlingen som helhet. Min slutsats är alltså att nyttan vägd mot kostnaden inte längre kan försvaras för denna lokal.

Mot bakgrund av detta kommer jag att föreslå, oavsett vilken organisationsmodell som väljs, att Lausanne-Genève-Bern församling beslutar att omedelbart eller senast den 30 oktober 2020 säga upp hyreskontraktet på Av de Cour 32 per den 30 oktober 2021. Samtidigt behöver församlingen börja förbereda hur lokalfrågan ska lösas hösten 2021. Den planeringen påverkas av vilken organisationsmodell som kommer att väljas för det fortsatta arbetet i Schweiz, vilket jag kommer tillbaka till senare i utredningen.

Jag vill avslutningsvis relatera de intryck jag fick vid mitt samtal med kyrkorådets ledamöter från Lausanne. Det var omisskännligt att flera av dem som yttrade sig sätter stort värde på de nuvarande lokalerna och att det finns många känslor förknippade med denna lokal. Samtidigt som jag vill kvittera att jag uppfattat detta, är det viktigt att påpeka att liksom de flesta av oss någon gång under livet flyttat och insett att det går att trivas på mer än en plats, kan en lokal i sig aldrig bli avgörande för en församlings vara eller icke vara. Det handlar om klarsyn om vad som är det verkligt viktiga. När samtidigt så många församlingar i Sverige är tvingade av ekonomiska skäl att göra sig av med sina församlingshem och lösa behoven på nya sätt, är detta naturligtvis också möjligt i Lausanne. Man kan inte bara tänka med hjärtat, även hjärnan behöver vara med. I detta fall är slutsatsen helt given.

5.12 Fondtillgångar

Förutom den löpande driftsekonomin i dagens två församlingar förfogar båda över betydande fondtillgångar. Detta finns redovisat i kapitel 4.3.1. Som jag uppfattar det härrör dessa tillgångar dels ur tidigare överskott, dels från större gåvor som skänkts. Vid upplösningen av regionalkyrkan 2009 fördelades tillgångarna på de två nybildade enheterna. Som också nämnts i kapitel 4.3.1 har församlingarna bokfört tillgångarna på olika sätt, Zürich som en del av församlingens tillgångar och

Lausanne som en stiftelseliknande figur, förvaldade av församlingen men utanför församlingens egen tillgångsmassa och bokföring. Jag vill fästa uppmärksamhet på detta förhållande och behovet av att juridiskt klarlägga hur dessa tillgångar ska betraktas. Detta ligger inte inom ramen för mitt uppdrag, men vid den juridiska genomgång av utlandsverksamheten i Schweiz, som enligt uppgift är planerad till slutet av 2019, anser jag däremot att det är viktigt att detta sker. Resultatet kan också ha betydelse för vissa av de alternativa förslag jag lägger fram.

Det har sagts mig att regionalfonden, som skapades i samband med att Regionalkyrkan tillkom, hade som målsättning att fondera ett kapital som kunde klara två års driftskostnader om alla intäkter ströps. *Jag menar att det idag på samma sätt finns behov av att definiera och slå fast vad syftet med församlingarnas fondtillgångar är.* Detta behövs för att kunna ha en långsiktig och tydlig strategi och för att motverka tanklösa ad hoc-lösningar för ianspråktagande av fonderna. Jag tror också det ett sådant tydliggörande skulle kunna motverka onödiga och ofruktbara diskussioner och slitningar inom Svenska kyrkan i Schweiz.

6. Alternativ för framtiden

Jag har i kapitel 3 givit bakgrunden till Svenska kyrkan i Schweiz, i kapitel 4 beskrivit den aktuella situationen för dagens två församlingar och i kapitel 5 utvecklat tolv betydelsefulla faktorer när det gäller att formera församlingarnas framtida organisation. Enligt utredningens direktiv ska jag lägga fram "ett antal alternativ för den framtida organisationen av arbetet i Schweiz". Jag kommer därför i det följande att mot bakgrund av tidigare kapitel presentera fyra alternativa organisationsmodeller som jag benämner A, B, C och D. En kortfattad sammanfattning av modellerna följs av några kommentarer till modellerna (6.2) och av beräkningar av vissa ekonomiska effekter av förslagen (6.3).

6.1 Fyra alternativa organisationsmodeller

A. Två fristående församlingar och fyra utsända tjänster

- Liksom nu två fristående församlingar.
- Fyra utsända tjänster, dock med modifierad profil: 2 präster/kyrkoherdar och 2 pedagoger alt. diakoner med pedagogisk kompetens.

B. Ett pastorat med två församlingar och tre utsända tjänster

- Dagens två fristående församlingar slås samman till ett pastorat med två församlingar.
- Tre utsända tjänster: 1 präst/kyrkoherde, 1 präst/komminister och 1 pedagog alt. diakon med pedagogisk kompetens. Kyrkoherden stationerad i Zürich och komministern i Lausanne. Tredje tjänsten valfritt Zürich eller Lausanne vilket beslutas i samband med varje ny tillsättning.
- Kyrkoråd för pastoratet med säte i Zürich. Formaliserad fördelning av mandaten mellan orterna inom pastoratets församlingar, se kommentar nedan.
- Församlingsråd i Lausanne och i Zürich. Av de valda ledamöterna ska minst två vara valda som ledamöter i pastoratets kyrkoråd.
- Pastoratets administration samlas i Zürich, se kommentar nedan.
- Nuvarande fondtillgångar ska ingå i pastoratets samlade ekonomi och förvaltas av kyrkorådet. Se vidare kommentar nedan.

C. 1 fristående församling och tre utsända tjänster

- Dagens två fristående församlingar slås samman till 1 fristående församling i Schweiz.
- Tre utsända tjänster enligt samma fördelning och stationering som i modell B.
- Endast ett kyrkoråd som förtroendeväldigt organ, enligt samma upplägg som i modell B.
- En lokal kyrkokommitté med ansvarig kontaktperson utses av kyrkoherden för varje ort inom Schweiz där regelbundna gudstjänster firas. Där gudstjänst firas endast någon gång per år kan alternativt enbart en kontaktperson utses. Lokala kyrkokommittéer och kontaktpersoner utses för ett eller två år i taget och kyrkoherden ska underrätta kyrkorådet om beslutet.
- Församlingens administration samlas i Zürich, se kommentar nedan.
- Nuvarande fondtillgångar ska ingå i församlingens samlade ekonomi och förvaltas av kyrkorådet. Se vidare kommentar nedan.

D. 1 fristående församling och två utsända tjänster

- Som modell C men med endast två utsända tjänster: 1 präst/kyrkoherde och 1 präst/komminister med samma stationering som modell B.

6.2 Kommentarer till modell A – D.

Prästernas stationeringsort och val av administrativt centrum (modell B – D)

Jag har valt att föreslå Zürich som kyrkoherdens stationeringsort och som plats för den gemensamma administrationen i modell B, C och D. Mina skäl för detta är Zürich geografiskt ligger ganska bra till med överkomliga restider åt olika håll i landet. Staden har bra kommunikationer inom landet och också de internationella förbindelserna är bra via Zürich flygplats. Jag har också övervägt Bern som alternativ, men mot det talar att det finns betydligt fler svenskar i området i och omkring Zürich. Man bedömer att området också fortsättningsvis kommer att få ett ökat antal svenskar och svenskrelaterade. Vidare finns i dagens församlingsarbete i Zürich en grund som man kan bygga vidare på för att få ett ändamålsenligt centrum för en ny församlingsstruktur. Med anknytning till detta resonemang är det också naturligt att lägga den gemensamma administrationen på samma plats som kyrkoherdens stationeringsort.

Även om Zürich geografiskt ligger förhållandevis bra till i landet är det tillräckligt lång restid till de västra delarna för att motivera att en andra prästtjänst får sin stationeringsort där. Jag har övervägt Genève eller Lausanne och stannade vid att föreslå Lausanne för komministerns placering, främst av geografiska skäl men också för att en präst sedan 1961 har funnits placerad där.

Kyrkoråd och fördelning av mandat (modell B-D)

Det är naturligtvis betydelsefullt hur kyrkorådsmandaten fördelas inom det pastorala området oavsett organisationsmodell. Med tanke på tidigare spänningar bedömer jag att det är klokt att vid en sammanslagning av de nuvarande församlingarna till ett pastorat eller en församling i församlingsordningen fastställa en spridning av mandaten i kyrkorådet. Det naturliga är att detta behandlas i en införandeprocess i samband med att den nya församlingsordningen utformas och fastställs. Spridningen skulle förslagsvis kunna vara 2 mandat från vardera Genève, Lausanne, Bern, Zürich, och Basel samt 2 fria och därtill kyrkoherden självskrivna ledamot. Förslagsvis räcker det med 3-4 ersättare som oavsett bostadsort vid vakans går in i fastställd ordningsföljd.

Lokala kyrkokommittéer (modell C och D)

Ovan har jag angett som min utgångspunkt att gudstjänstlivet på de orter som ingår i församlingen liksom idag behöver bäras upp av en ansvarstagande lokal grupp. Detta gäller oavsett vilken organisatorisk modell som väljs men i de två modeller som innebär störst förändringar jämfört med idag, C och D, skulle sådana lokala kyrkokommittéer i viss grad behöva formaliseras. Det innebär att jag föreslår att det ska skrivas in i församlingsordningen att de ska finnas och vilka basala uppgifter de har. Dessutom att det inom kyrkokommittén ska utses en kontaktperson i relation till kyrkoherden respektive komministern. Jag föreslår att det ska ligga på kyrkoherdens ansvar att tillse att kyrkokommittéerna bildas och utse de personer som ska ingå, varav en kontaktperson. För de orter som ligger inom komministerns pastorala ansvar ska kyrkoherden kunna delegera detta ansvar till komministern. Beslut kan förslagsvis tas för ett eller två år i taget. Kyrkoherden respektive komministern ska underrätta kyrkorådet om sitt beslut.

På de orter där gudstjänster anordnas bara enstaka gånger under året eller där man inte har personellt underlag kan istället för en lokal kyrkokommitté enbart en kontaktperson utses.

Fastställ strategi för fondtillgångar (modell B - D)

Jag har ovan påtalat behovet av att klarlägga fondernas status hos dagens två församlingar, och jag återkommer till detta. Under förutsättning att det är legalt möjligt föreslår jag att man för samman de fondtillgångar som finns i dagens två fristående församlingar till en gemensam tillgång för pastoratet respektive församlingen i modell B, C och D. Det är angeläget att redan initialt fastställa syfte och strategi för hur fonderna får användas, se vidare 7.2.

Ett administrativt centrum för Svenska kyrkan i Schweiz (modell B - D)

En väsentlig rationalisering bör kunna ske i de modeller där man går ifrån dagens två fristående församlingar genom en gemensam administration. Idag finns det inte något avgörande behov av "öppettider" av gammal modell för personliga besök utan kommunikationen kan skötas via telefon eller mail. Ekonomiadministration och annan administration av den sammanlagda verksamheten är inte mer komplicerad och omfattande än att den kan skötas från en plats, däremot finns det fördelar. Både effektivitet och kvalitet kan förbättras genom en sammanhållen administration.

6.3 Ekonomiska effekter av förslagen¹⁵

I detta skede är det inte möjligt att göra några detaljerade beräkningar av de ekonomiska effekterna i de olika föreslagna alternativen. I det följande har jag på grundval av det underlag som står till mitt förfogande ändå försökt göra ungefärliga beräkningar av detta. Det bör kunna öka förståelsen vad de olika modellerna skulle kunna innebära av förväntat utfall.

Effekter för den lokala ekonomin

A – D Uppsägning av församlingslokal Av de Cour och ev. förhyrning av annan lokal

Årskostnad Av de Cour (2017) ¹⁶ för hyra, el och värme	53 376 CHF (528 956 SEK)
Jämförelseobjekt: församlingslokalen Zürich hyra, el, värme (2017)	35 559 CHF (352 390 SEK)
Differensen mellan lokalerna är	17 817 CHF (176 566 SEK)

Approximativ minskning av kostnader 20 000 CHF (198 200 SEK)

Kommentar: Det är naturligtvis omöjligt att ange en alternativkostnad för ersättningslokal i Lausanne, vilken beror på lokalyta, skick, stadsdel, marknadsläge i Lausanne etc. För att få en realistisk uppfattning i vilket härad en besparing skulle kunna ligga har jag ändå valt församlingslokalen i Zürich som jämförelseobjekt. Med tanke på att ersättningslokalen i Lausanne vid alternativ B-D skulle kunna vara mindre än idag har jag gjort bedömningen att en realistisk kostnadsminskning kan röra sig omkring 20 000 CHF (198 200 SEK). I denna uppskattning ligger också att en mindre lokal bör innebära lägre kringkostnader för lokalvård, försäkringar mm.

¹⁵ Vid valutakonvertering i avsnittet används kursen 2019-08-30: 9,91.

¹⁶ Senaste tillgängliga specificerad årskostnad.

B – D En samlad administration i Zürich

Avveckling av administrativa tjänster i Lausanne, besparing/år	22 000 CHF
Utökning 10% administrativ tjänst i Zürich approximativ årskostnad	8 000 CHF
Nettominskning av kostnader approximativt	14 000 CHF (138 740 SEK)

Approximativ minskning av kostnader 14 000 CHF (138 740 SEK)

Kommentar: Den utökning av resurser i Zürich som beräknas är mindre än de minskade resurserna i Lausanne. Själva rationaliseringen, att inte göra samma typ av jobb parallellt på två platser, bör medföra en avsevärt ökad tidseffektivitet. Dessutom är min bedömning att dagens bemanning i Lausanne är högre än nödvändigt. Bland annat finns önskemålet att ha fasta öppettider för personligt besök på kontoret i Lausanne bakom tjänsteberäkningen, vilket inte bedöms som nödvändigt.

Effekter för finansieringen från SKUT

Två av de föreslagna organisationsmodellerna innebär direkta besparingar för SKUT, modellerna C och D.

Modell C Minskning till tre utsända tjänster

Approximativ minskning av kostnader 800 000 SEK (80 727 CHF)

Kommentar: Kostnaden för diakontjänst + bostadskostnad schablonberäknas här till 800 000 SEK.

Modell D Minskning till två utsända tjänster

Approximativ minskning av kostnader 1 600 000 SEK (161 453 CHF)

Om man sammanställer dessa beräkningar såsom förväntad effekt under respektive organisationsmodell ser det ut som följer.

Tänkbar besparingseffekt i modell A

Lokal ekonomi	- 20 000 CHF	(-198 200SEK)
SKUT	0	0

Tänkbar besparingseffekt i modell B

Lokal ekonomi	-34 000 CHF	(-336 940 SEK)
SKUT	0	0

Tänkbar besparingseffekt i modell C

Lokal ekonomi	-34 000 CHF	(-336 940 SEK)
SKUT	-800 000 SEK	(-80 727 CHF)

Tänkbar besparingseffekt i modell D

Lokal ekonomi	-34 000 CHF	(-336 940 SEK)
SKUT	-1 600 000 SEK	(-161 453 CHF)

7. Överväganden och förslag

7.1 Förslag till beslut

I. Förslag oberoende av kommande organisationsmodell

Utredningen föreslår

- **att** församlingarna i Schweiz upprättar åtgärdsplaner för att uppnå och säkra en balans i driftsekonomin, samt får i uppdrag att tydligt dokumentera och rapportera till SKUT vilka åtgärder man vidtar.
- **att** Kyrkorådet i Lausanne-Genève-Bern församling beslutar att utan dröjsmål och senast den 30 oktober 2020 säga upp hyreskontraktet på Av de Cour 32 per den 30 oktober 2021 och rapportera detta till SKUT.
- **att** församlingarna i samråd med SKUT gör en översyn av de diakontjänster som är placerade i Schweiz så att de används på ett effektivt sätt.
- **att** SKUT i samband med den juridiska genomgången av verksamheten i Schweiz låter belysa vilken juridisk status de kapitalavsättningar har som finns i de båda församlingarna, men med olika redovisningsmässig hantering.
- **att** SKUT under 2020 eller 2021 ger stöd genom kompetens från nationell nivå eller på annat sätt så att en översyn och förstärkning kan ske av strategi och profil för församlingens/församlingarnas närvaro på sociala media.
- **att** SKUT genomför en utbildningssatsning för kyrkoråden i församlingarna.

II. Förslag till inriktningsbeslut angående organisationsmodell

Utredningen föreslår

- **att** Rådet för Svenska kyrkan i utlandet fattar ett inriktningsbeslut att genomföra någon av de nedan beskrivna alternativa modellerna A - D för organisationen av Svenska kyrkan i Schweiz verksamhet. I beslutet bör ligga ett uppdrag att utforma närmare detaljer om genomförandeprocess och måldatum samt att låta den valda modellen få en särskild genomlysning i samband med den juridiska genomgången av verksamheten i Schweiz.

III. Modell C, av utredaren förordad organisationsmodell

1. Dagens två fristående församlingar slås samman till 1 fristående församling i Schweiz med säte i Zürich.
2. Tre utsända tjänster: 1 präst/kyrkoherde, 1 präst/komminister och 1 pedagog alt. diakon med pedagogisk kompetens. Kyrkoherden stationerad i Zürich och komministern i Lausanne. Tredje tjänsten valfritt i Zürich eller Lausanne vilket beslutas i samband med varje ny tillsättning.
3. Kyrkoråd för församlingen med säte i Zürich. Formaliserad fördelning av mandaten mellan orterna i församlingen.
4. En lokal kyrkokommitté med ansvarig kontaktperson utses av kyrkoherden för varje ort inom Schweiz där regelbundna gudstjänster firas. Där gudstjänst firas endast någon gång per år kan alternativt enbart en kontaktperson utses. Lokala kyrkokommittéer och kontaktpersoner utses för ett eller två år i taget och kyrkoherden ska underrätta kyrkorådet om beslutet.
5. Församlingens administration samlas i Zürich.
6. Nuvarande fondtillgångar ska ingå i församlingens samlade ekonomi och förvaltas av kyrkorådet.

7.2 Överväganden

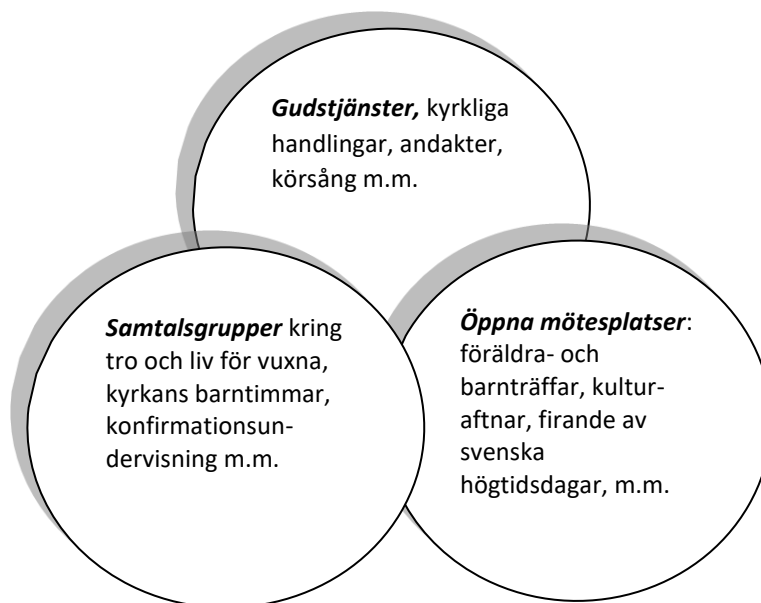
För att underbygga ett förslag till organisation av en verksamhet behöver det finnas en tydlighet kring vad man vill kunna uppnå, alltså vad målet är för den verksamhet som organisationen ska kunna stödja. Eller med andra ord, hur kan församlingens grundläggande uppgift konkretiseras i en utlandskontext som i Schweiz? Man behöver också klara ut hur förutsättningar i form av mänskliga och materiella resurser ser ut. Detta senare är sådana faktorer som jag behandlat i kapitel 5 och som jag alltså bygger vidare på i mina överväganden som här leder fram till konkreta förslag.

När det gäller målsättning och arbetsformer för Svenska kyrkans verksamhet i Schweiz har jag arbetat vidare utifrån formuleringar i Zürich-Basels verksamhetsöversikt 2018 (se 5.1) och i Lausanne-Genève-Bern församlingsinstruktion fastställd 2009¹⁷. Med detta som utgångspunkt sammanfattar jag min bild av utlandsförsamlingens uppgift i Schweiz på följande sätt:

Svenska kyrkans utlandsförsamling i Schweiz har som målsättning att som kyrka på ett relevant sätt möta svenskar, svenskättlingar och andra svenskspråkiga i Schweiz. Församlingen är ett komplement

¹⁷ Församlingsinstruktion för Lausanne-Genève-Bern församling fastställd 2009 sidan 3

till andra kyrkors närvaro och verksamhet i det schweiziska lokalsamhället och verkar i bred ekumenisk samverkan, främst med andra lutherska kyrkor. Församlingen fullföljer sitt syfte genom att skapa mötesplatser som stärker tron, skapar öppenhet och gemenskap, ingjuter hopp och livsmod. Mötesplatser erbjuds i form av gudstjänster, samtalsgrupper och öppna mötesplatser.

När det gäller förutsättningarna för att förverkliga detta är en viktig faktor det som beskrivits om församlingarnas bakgrund alltifrån 1950-talet och framåt. Man börjar inte från scratch idag utan har en tradition och ett förtroendekapital att bygga vidare på. Detta är en viktig tillgång, men den är inte tillräcklig. I psalm 297 sjunger vi "Tidevarv komma, tidevarv försvinna, slakten följa släktens gång". I sammanhanget är det en högst realistisk notering som direkt anknyter till utredningens uppdrag och grundläggande frågeställning: Hur kan man bygga vidare på grundval av det som varit så att det blir hållbart inför en överblickbar framtid?

En viktig tillgång är det kontaktnät som byggts upp i form av församlingarnas adressregister och som idag innehåller adresser till omkring 3450 hushåll över hela landet och också i viss utsträckning i angränsande områden i grannländerna. Det är väsentligt att i görligaste mån hålla registret uppdaterat och att använda det på ett sätt som stimulerar och motiverar mottagarna. Här vill jag särskilt lyfta fram arbetet som lagts ner på rundbrevet i Zürich-Basel.

I församlingarna finns också en viktig mänsklig resurs i de grupper och enskilda som volontärt tar ett stort ansvar inte minst för gudstjänstlivet på de olika orterna, men också för mötesplatser och events i församlingarnas regi. Inför framtiden är det personliga ansvarstagandet för kyrkans verksamhet en avgörande tillgång, som också behöver uppmuntras och stärkas så att det kan öka.

Beträffande ansvarstagande i församlingarna har generationsfrågan på olika sätt berörts i många av de samtal jag haft. Man har förmedlat ett intryck av att yngre åldrar inte i tillräcklig

utsträckning kommer in i ansvarsroller och att många av dem som länge tagit ett stort ansvar börjar bli till åren och inte längre orkar som förr. Denna problematik hänger samman med den större frågan hur församlingarna får kontakt med svenskar i de yngre generationerna som kommer till landet. Nya kommunikationsmönster och sociala media har lyfts fram som en orsak till svårigheten för förnyring i församlingarna. Antagligen får man dock tänka sig att det finns flera samverkande faktorer. Ovan (5.4) har jag citerat från en verksamhetsöversikt: ”Den nya generationen svenskar här är inte lika ”varaktig”, utan flyttar kanske vidare efter några år. Precis som i Sverige, där långsiktigt engagemang ger vika för direkta och kortvariga insatser, kan man tänka sig att engagemanget blir kortsiktigare även här.” Jag tror att det är en viktig, utmanande och stimulerande uppgift att mot denna bakgrund ompröva både arbetsformer och informationsvägar. Därför lägger jag också ett förslag om kompetensstöd för att utarbeta strategi och metod för effektivare kommunikation via sociala media.

Bland förutsättningarna som avgör möjligheterna att planera för framtiden finns också de materiella och ekonomiska resurserna. Uppdraget för utredningen gäller att lämna förslag som kan förverkligas i en krympande ekonomi. Detta gäller både den lokala församlingsekonomin i Schweiz och de ekonomiska ramarna för den nationella nivån och SKUT i Svenska kyrkan. De förslag jag lägger fram måste därför ha tydliga besparingseffekter både lokalt i Schweiz och för SKUT utan att därför äventyra utlandskyrkans existens i landet.

Efter dessa noteringar vill jag återkomma till frågan jag formulerade nyss: Hur kan man bygga vidare på grundval av det som varit så att det blir hållbart inför en överblickbar framtid? Den största och mest genomgripande förändring jag föreslår i denna utredning rör strukturfrågan för utlandskyrkan i Schweiz. Av de fyra alternativa organisationsmodeller jag presenterat i kapitel 6 förordar jag modell C med en församling och tre utsända tjänster. På grundval av de överväganden jag gjort menar jag att detta är den organisationsstruktur som bäst tjänar syftet att understödja församlingens pastorala uppgift i en situation där generationsväxlingen på lite olika sätt försvagar församlingen, där risken är påtaglig att de lokala ekonomiska resurserna över tid fortsätter att minska samtidigt som SKUT har ett sparbetning som kommer att slå igenom. Genom att forma en sammanhållen församling kan man både uppnå rationaliseringsvinster när det gäller ekonomin och samtidigt ge möjligheter att använda tre utsända tjänster på ett mer flexibelt sätt. Genom att geografiskt placera tjänsterna på det sätt jag föreslår i en sammanhållen församlingsstruktur bevarar man samma geografiska närhet som idag samtidigt som de tre tjänsterna kan samverka sinsemellan i planering och kraftsamla i gemensamma satsningar församlingen beslutar genomföra. Min förhoppning är att en klokt genomförd förändringsprocess leder till att Svenska kyrkan i Schweiz med sitt flertal av verksamhetsorter kan förverkliga en offensiv verksamhet när man bättre kan utnyttja sina samlade resurser till den pastorala uppgift som jag beskriver inledningsvis i detta avsnitt. Som en viktig del av detta förslag

ingår också att formalisera och i församlingsordningen skriva in att de olika verksamhetsorterna ska ha lokala kyrkokommittéer eller lokala kontaktpersoner. Jag hänvisar här till kommentaren om detta i 6.2. Saken i sig är ingen nyhet jämfört med idag, däremot att skriva in det i församlingsordning och att tydliggöra kyrkoherdens roll i relation till de lokala kommittéerna. Avsikten är att betydelsen av dessa grupper ska tydliggöras och att stärka verksamhetsorternas ställning inom församlingens gemenskap.

Jag vill göra två viktiga noteringar när det gäller hushållningen av de ekonomiska och materiella resurserna. Först vill jag lyfta fram den strävan som finns i mina förslag att se över och förändra kostnadsstrukturen för församlingarna. I en krympande ekonomisk kostym är det betydelsefullt att inte ha för stor andel av sina kostnader låsta för många år framåt, eftersom det ger en mindre flexibilitet om åtgärder måste vidtas. En annan faktor när det gäller kostnadsstrukturen för församlingarna är att sträva efter att hålla den andel låg som läggs på lokaler och administration för att tillgängliga resurser istället kan gå till verksamheten. De besparingar jag föreslår som gäller församlingarnas lokala ekonomi motiveras båda huvudsakligen på detta sätt. De gäller att samla all administration till en plats och att omedelbart säga upp hyreskontraktet för församlingslokalen på Av de Cour i Lausanne.

Om jag för ett ögonblick riktar blicken mot Svenska kyrkan i hemlandet, kan snabbt konstateras att under de "gamla glada dagarna" kunde man ekonomiskt leva ganska sorglöst. Sedan åtskilliga år är detta inte längre fallet och idag ska alla församlingar/pastorat ha ett så kallat målkapital. Det innebär att man ska ha en kapitalreserv som man kan ta till om man kommer in i plötsligt akuta svårigheter, bland annat för att kunna fullgöra sina skyldigheter gentemot anställda medarbetare. I de förslag jag överlämnar finns också ett som gäller att församlingarna värnar om det kapital man idag har som ett sådant reservkapital för en plötslig och oväntad krissituation.

När det gäller församlingarna och lokalfrågorna är ju situationen den att man på flertalet orter där församlingarna är verksamma hyr eller lånar kyrkor och andra lokaler. Undantagen är Lausanne och Zürich där man har hyreskontrakt på egna samlings- och expeditiionslokaler. Som jag redan kommenterat ligger bland mina förslag också att säga upp lokalen i Lausanne. Jag har övervägt vad man kan tänka sig som ersättning för den uppsagda lokalen från hösten 2021. Frågan måste avgöras lokalt i samband med omstöpningsprocessen till den nya organisationsmodellen, men eftersom den har stor ekonomisk betydelse förutsätter jag att det sker i samråd med SKUT. Den mest radikala lösningen är att som på de flesta andra orter hyra/låna lokaler för de tillfällen de behövs. I den modell jag föreslår samlas all administration i lokalerna i Zürich och det kommer då inte att finnas behov av någon expeditiions-/kontorslokal i Lausanne för detta ändamål. Däremot föreslår jag att en

av församlingens präster stationeras i Lausanne och eventuellt också den tredje tjänsten (pedagog/diakon). Det skulle kunna motivera att det behövs en fast lokal i Lausanne som arbetsplats för dessa tjänster. Med tanke på att den organisationsmodell jag föreslår innebär att hela Schweiz blir en församling tycker jag också att man kan motivera behovet av en "fast punkt" i församlingens västra del och att det mycket väl kan vara Lausanne. Med ett sådant resonemang menar jag att de befintliga lokalerna i Zürich kan fungera som ett centrum för församlingen i Schweiz tillsammans med en pastoral stödjepunkt i en mindre lokal i Lausanne. Konsekvensen av detta är att ersättningslokalen i Lausanne behöver rymma ett arbetsrum för präst och ev pedagog/diakon, ett mindre samlingsrum (för samtalsgrupper, mindre möten, föräldra-/barngrupp), pentry och förråd. Lokalen behöver inte ligga i absoluta centrum utan kan ha ett billigare hyresläge.¹⁸ För större samlingar, körövning etc bör man kunna hyra/låna lokaler för användningstillfället.

När det gäller de föreslagna tre utsända tjänsterna vill jag helt kort sammanfatta min argumentation. Prästtjänsterna bedömer jag som ett grundläggande stöd till församlingen i Schweiz för att man ska kunna upprätthålla ett gudstjänstliv som kan svara mot målsättningen att vara ett komplement till andra kyrkors närvaro i lokalsamhället. Den decentraliserade strukturen inom församlingen motiverar att det inte räcker med en utan att två prästtjänster behövs. Lokaliseringen av prästtjänsterna har jag redan kommenterat. Vid fördelningen av det pastorala ansvaret mellan kyrkoherde och komminister är en naturlig utgångspunkt de nuvarande två församlingarna, men där man om det är motiverat kan göra justeringar. När det gäller den tredje utsända tjänsten är min uppfattning att det är pedagogisk kompetens som bäst svarar mot denna församlings behov (5.9). Eftersom denna tjänst oavsett var den placeras ska ha till uppgift att vara en resurs för hela församlingen behöver hen ha kyrkorådets stöd att hitta ett i någon mån annorlunda arbetssätt än hittills. Grundtanken behöver vara att inte alltid själv stå i första linjen, dvs. leda grupper osv., utan att rekrytera, ge stöd till och underlätta för volontära ledare. En viktig uppgift för tredje tjänsten är dessutom konfirmandarbetet.

Slutligen vill jag kommentera mitt förslag angående kyrkoråd. När det gäller sammansättningen av kyrkorådet föreslår jag som tidigare framgått en formaliserad fördelning av mandaten för att garantera en spridning till verksamhetsorter över hela församlingen. Intentionen är att kyrkorådet ska kunna representera helheten och samtidigt vara förankrade i sitt eget lokala sammanhang. Bakgrunden är också de konflikter och slitningar som före 2009 ska ha funnits i det dåvarande regionalrådet och som efter delningen 2009 med skiftande tydlighet har funnits i kyrkorådet i Lausanne-Genève-Bern församling. I det nya läge som nu är måste ovillkorligen alla som ingår i

¹⁸ Vid tidigare diskussion i kyrkorådet i Lausanne har exempelvis nämnts stadsdelen Renens.

kyrkorådet känna att man har ett gemensamt ansvar och med glädje gå in i de nya möjligheter som skapas. Förutom en spridning av mandaten som garanteras på detta vis behöver det erbjudas stöd så att ett nytt kyrkoråd kommer in i sin roll, hittar vettiga arbetsformer tillsammans med kyrkoherde och övriga medarbetare och en arbetsglädje för att offensivt arbeta framåt.

7.3 Utredningens förslag

Utredningens förslag till beslut I – III presenteras i avsnitt 7.1 inledningsvis i detta kapitel. I avsnitt 7.2 har jag sammanfattat de överväganden jag gjort och som motiverar mina förslag. Ytterligare material finns bakom dessa överväganden, presenterat i kapitel fem och sex. Genom dispositionen finns det överlappningar i presentationens gång, vilket jag dock hoppas inte ska fördunkla helheten.

Kortfattade hänvisningar och/eller kommentarer till förslagen till beslut i avsnitt 7.1

I. Förslag oberoende av kommande organisationsmodell

Kommentarer till förslagen (a) – (f):

- (a) Jag hänvisar här till analysen av församlingarnas lokala ekonomi, 4.3.1, samt slutsatserna i 5.10.
- (b) Frågan har i högsta grad att göra med ansvaret att skapa en långsiktigt hållbar ekonomi och kommenteras i 5.11. Tidsfaktorn är väsentlig eftersom en uppsägning måste ske senast den *30 oktober 2020* om inte en automatisk femårig förlängning ska ske.
- (c) Se 5.9.
- (d) Se 5.12.
- (e) Se 5.4 och 5.8.
- (f) Se 5.6.

II. Förslag till inriktningsbeslut angående organisationsmodell

När det gäller hur utlandsverksamheten i Schweiz ska organiseras i framtiden föreslår jag att man som första steg fattar ett inriktningsbeslut där det fastställs vilken organisationsmodell som ska genomföras för att genom detta få en målinriktad genomförandeprocess med ett bra tempo. När väl inriktningen är klarlagd kan en närmare planering och tidplan läggas upp och fastställas. Eftersom dagens två församlingar är viktiga aktörer i processen behöver processen utformas i samspel med dem så att en bra delaktighet och samverkan kan uppnås. En tidplan behöver också ta hänsyn till nuvarande tjänster och anställningskontrakt och till nuvarande hyreskontrakt.

III. Modell C, av utredaren förordad organisationsmodell

Som kommentar till de sex punkterna i modellen hänvisas till 6.2.

Sammanfattning av utredningens förslag

I kapitel 6 har redovisats fyra alternativ till hur verksamheten i Schweiz kan organiseras. Mot bakgrund av vad utredningen redovisat och de överväganden som gjorts förordar jag att Rådet för Svenska kyrkan i utlandet väljer den organisationsmodell som benämns modell C och som innebär att verksamheten organiseras som 1 sammanslagen fristående församling med 3 utsända tjänster. Utöver vad som kommer fram i 7.2 vill jag sammanfattningsvis motivera mitt förslag.

Jag finner att modell C bäst balanserar de förutsättningar som ligger i en efterhand försvagad sammantagen församlingsaktivitet, en försvagad ekonomisk bas, den decentraliserade karaktären av medlemmarnas bosättning och verksamheten i Schweiz, en långsam men kontinuerlig förskjutning österut av svenskars bosättning och därmed av verksamhetens tyngdpunkt och ett tveksamt sammantaget behov av två diakontjänster. Däremot bedömer jag att det finns ett behov av en tredje tjänst med pedagogisk kompetens enligt förslaget. Sammanslagningen till en fristående församling innebär också enligt min bedömning att ett kollegialt utbyte och stöd kan stärkas mellan de utsända, att sårbarheten minskar och kontinuiteten kan stärkas i synnerhet om man kan uppnå en viss tidsmässig saxning mellan tjänsterna.

Enligt approximativa beräkningarna av besparingseffekter (se 6.3) skulle modell C kunna medföra¹⁹:

Lokala ekonomin	-34 000 CHF	(-336 940 SEK)
SKUTs bidrag	-800 000 SEK	(-80 727 CHF)

Genom att jag förordar modell C har jag valt bort de övriga. Modell A innebär i stort sett status quo och innebär inga andra anpassningar inför framtiden än att den dyrbara lokalen i Lausanne sägs upp. Därför är alternativet enligt min mening inte hållbart. Modell B är enligt min bedömning en kompromiss som inte tillräckligt tydligt tar steg för att möta de förändringar som delvis redan har skett och de man kan förutse kommer att ske. Alternativet skulle förorsaka merarbete i själva förändringen utan att åstadkomma tillräcklig effekt. Jag har däremot övervägt modell D, men kommit fram till att det skulle bli ett alltför stort steg. Jag bedömer att det skulle vara svårt att motivera församlingens medlemmar för en sådan förändring och att risken finns att den skulle skada mer än gagna församlingens verksamhet. Min slutsats är alltså att modell C är det klokaste och bäst balanserade alternativet som dessutom ger handlingsfrihet i framtiden.

¹⁹ Kurs CHF 9,91 2019-08-30.